पक्षांसाठी 1 हजार पाणी पात्र वितरणाचा अनोखा उपक्रम

नागपूर : राष्ट्रीय अनुसूचित जाती जनजाती विकास परिषद, नवी दिल्ली (महाराष्ट्र प्रदेश) यांच्या वतीने 25 मे रोजी, वन उद्यान, सिमिनरी हिल्स, मुख्यमंत्री निवासस्थाना जवळ, गणपती नगर, अशा अनेक ठिकाणी पक्ष्यांसाठी 1 हजार पाणीपात्र वितरणाचा अनोखा उपक्रम यशस्वीपणे पार पडला. उन्हाळ्याच्या काळात पक्ष्यांना पाण्याची कमतरता भासू नये, यासाठी राबवलेल्या या उपक्रमाने पर्यावरण संरक्षण आणि सामाजिक जबाबदारीचे एक नवीन उदाहरण प्रस्थापित केले आहे. उन्हाळ्यात पक्ष्यांना पाण्याची तीव्र टंचाई जाणवते, ज्यामुळे त्यांच्या जगण्यावर परिणाम होतो. या समस्येचे निराकरण करण्यासाठी परिषदेने वन उद्यान परिसरात पक्ष्यांसाठी पाणी पात्रांचे वितरण केले. या उपक्रमामुळे पक्ष्यांना पाणी सहज उपलब्ध होऊन त्यांचे जीवन सुलभ होणार आहे. या कार्यक्रमात परिषदेचे राष्ट्रीय अध्यक्ष प्रवीण मंगरिया, महाराष्ट्र प्रदेश अध्यक्ष रवि गिरधारी सोमकुंवर, सरचिटणीस डॉ. ऋषिकेश मेश्राम, सचिव प्रवीण पाटील, सचिव आनंद भांगे, भालचंद्र रामटेके, वैभव खापर्डे, चंद्रशेखर देशभ्रतार, मनोहर मेश्राम, संदीप नवगणे, अरविंद दुपारे, रूपेश नागदेवे, डॉ. माया गायकवाड, डॉ. मुकुंद जोगेकर, अमराकृष्ण बागडे, कला रामटेके आणि अंजू मेश्राम यांनी सक्रिय सहभाग घेतला. या सर्वांनी एकत्रितपणे वन उद्यान परिसरात हा उपक्रम यशस्वी करण्यासाठी अथक परिश्रम घेतले.

अहेर न करता ग्रंथ भेट! आगळा वेगळा मंगल परिणय!

नाशिक : 14 ऑक्टोबर 1956 ला डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी बौद्ध धम्माची दिक्षा दिली. परंतु अद्यापही जुन्या अनिष्ट रूढी परंपरा सुरू आहेत. मंगल परिणय प्रसंगी हळदी कार्यक्रम, अहिर, उपस्थित सर्व पाहुण्यांचा टोपी किंवा फेटा बांधून सन्मान, शाल बुके देऊन सन्मान करणे ही प्रथा अद्यापही सुरू आहे. ती उत्तर महाराष्ट्रात कटाक्षाने पाळली जाते. उपस्थितास फेटा बांधून सन्मान करण्यात येतो. यात नाहक खर्च होतो. ही बाब लक्षात घेऊन आंबेडकरी चळवळी कार्यरत अमर भरीत या कार्यकर्त्यांनी दोन मंगल परिणयात आगळावेगळा उपक्रम राबविला. नाशिक जिल्ह्यातील विल्होळी गावच्या ग्रामस्थ अंजना - काळू पोपट आल्हाट यांचे सुपुत्र - 'विजय' व मुकणे गाव येथील जयश्री - शांताराम बाबुराव उबाळे यांची कन्या - प्रणाली यांच्या मंगलपरिणय प्रसंगी अमर भरीत. नंदिनी भरीत व ॲड. भारत बुकाने यांनी भारतीय संविधान, भ. बुद्ध आणि त्यांचा धम्म तसेच इतर आंबेडकरी व बौद्ध साहित्याचे पुस्तक पाहुण्यांना देऊन त्यांचा सन्मान केला. सर्वप्रथम माजी न्यायमूर्ती अनिल वैद्य यांना संविधानाची कॉपी देऊन त्यांचा सन्मान करून मान सन्मानाच्या कार्यक्रमाचे उद्घाटन न्यायाधिश वैद्य यांच्या हस्ते करण्यात आले. माजी न्यायाधीश अनिल वैद्य हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. त्याचप्रमाणे किडनी रोग तज्ञ डॉ. श्याम पगार, पाचन तंत्र व यकृत रोग तज्ञ डॉ. प्रतिभा सोनावणे (पगार), युवा उद्योजक - शैलेश अडांगळे, संदीप डोळस (कोषागार अधिकारी) ॲड. भारत बुकाने, ॲड. बाबासाहेब भालेराव, ॲड. दीपक दोंदे, ॲड. चेतन पगारे, ॲड. पंचांगे, ॲड. मंगेश गायकवाड, मोहिते कॉलेजचे ट्रस्टी चेअरमन चंद्रमणी मोहिते यांच्यासह विविध क्षेत्रातील मान्यवर उपस्थित होते.

आर.पी. आयचे उत्तर महाराष्ट्र प्रमुख प्रकाश लोंढे, वंचितचे जेष्ठ नेते संजुभाऊ साबळे, करुणासागर पगारे, नितीन भुजबळ, अभ्यासक देवेंद्र उबाळे, पी. एल. ग्रुपचे प्रमुख भूषणभाई लोंढे, दीपक लोंढे, गोदेगावचे माजी सरपंच शरद सोनवणे, दादा मामा शिरसाट, नंदूभाऊ पगारे, डॉ. गाडे, चंद्रकांत सोनवणे, मिलिंद शिंदे यांच्यासह अनेक मान्यवर उपस्थित होते. आपले मनोगत व्यक्त करताना, जुन्या रूढी परंपरा नष्ट करण्यासाठी युवकांनी पुढे यावे असे आवाहन अनिल वैद्य यांनी केले. परिवर्तनवादी उपक्रम केल्याबद्दल त्यांनी सर्वांचे अभिनंदन केले. हा कार्यक्रम सूत्रबद्ध पद्धतीने व्हावा यासाठी ॲड. भारत बुकाने यांनी नियोजन केले, परंपरा व अनिष्ट रूढी झुगारून केलेल्या मानापानांच्या या कार्यक्रमाची सर्वत्र चर्चा आहे.

मान्यवर व्यक्तीस व लग्नातील पाहुणे यांना 1) संविधान, 2)बुद्ध अँड हिज धम्म, 3) शूद्र पूर्वी कोण होते, 4) बाबांची रामू, 5) फकिरा 6) सयाजीराव गायकवाड यांचे भाषण खंड 7) सयाजीराव गायकवाड यांची जलनीती 8) सयाजीराव गायकवाड यांचे चरित्र यापैकी एक पुस्तक देऊन विवाह सोहळ्यात वैचारिक चळवळ रुजविण्याचा प्रयत्न करण्यात आला.

भारतीय सद्धम्म बुद्ध विहार लष्करीबाग, नागपूर.
या विहारात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर तथा महाथेरो चंद्रमणीजींच्या अस्थी आहेत. आर्य नागार्जुन सुरई ससाई भारतात आल्यावर त्यांचे येथे वास्तव्य होते. याच विहारातून पाच वर्षाचे बालक संघरत्न मानके यांना श्रामणेराची दीक्षा देऊन जपानला पाठविले गेले. जपानचे फुजी गुरुजी, डॉ. भदंत आनंद कौशल्यायन यांनी भेट दिली आहे. अध्यक्ष डी. एम. बेलेकर, धरमदास मेश्राम, राजकुमार मेश्राम व इतर पदाधिकारी येथील कार्य बघतात.

संवाद मित्र, नरेश मेश्राम
मो.9423404861

महत्वाचे

बहुजन हिताय संघाची 420 वी साप्ताहिक सभा थाटात साजरी

नागपूर : बौद्ध महिलांनी आपल्या डोक्यावरचा पदर कमरेला खोचून समाजात कार्यप्रवण असावे. माता रमाईच्या त्यागामुळेच आम्हाला डॉ. बाबासाहेब मिळाले असे प्रा. माधुरी गायधनी दुपटे यांनी सांगितले. तर कोण दिवस येईल कसा कोण जाणतो? यावर ज्ञानेश्वर रक्षक यांनी भाष्य केले. दि.24 मे 2025 ला बहुजन हिताय संघाची 420 वी साप्ताहिक सभा डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मिशन येथे सकाळी 9.00 वाजता झाली. तथागत गौतम बुद्ध आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमेला पुष्प अर्पण करण्यात आले. देविदास राऊत यांनी धम्म पालन गाथा गायली. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या विशेष कार्याची नोंद प्रकाश सोनटक्के, राष्ट्रगीत प्रा. नंदा भगत, संचालन डॉ. शंकर खोब्रागडे, आभार ॲड. हंसराज भांगे.

लोकमान्य हायस्कूल तिनखेडाच्या विद्यार्थ्यांचे सुयश

नरखेड : तालुक्यातील तिनखेडा येथील लोकमान्य हायस्कूलमध्ये गुणवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार करण्यात आला. इयत्ता दहावीच्या परीक्षेत भिष्णुर परिक्षा केंद्रातून लोकमान्य हायस्कूल तिनखेडाची प्रथम क्रमांकावर आलेली दिव्यानी संदीप गौरखेडे (84.60टक्के) तसेच शाळेतून द्वितीय क्र. दर्शना योगराज नागमोते (80.40टक्के) व तृतीय क्र. सुजल राजकुमार नासरे (77.60टक्के)या विद्यार्थ्यांना संस्थेचे अध्यक्ष रामभाऊ रेवतकर, सचिव दिपक रेवतकर, मुख्याध्यापक संजय बेलखेडे यांच्या हस्ते गौरविण्यात आले. शाळेचा 10 वी चा एकूण निकाल 95टक्के लागला आहे. महाराष्ट्र राज्य परीक्षा परिषद, पुणे पूर्व माध्यमिक शिष्यवृत्ती परीक्षा (PSS) 2025, इयत्ता 8 वी मध्ये जागृती रेवतकर, भक्ती रेवतकर, यश रेवतकर हे विद्यार्थी पात्र/उत्तीर्ण झाल्यामुळे त्यांचेही अभिनंदन करण्यात आले. संचालन व आभार कविता रेवतकर यांनी मानले. कार्यक्रमास उमेश लव्हाळे, प्रतिभा रेवतकर, लक्ष्मीकांत किलनाके, प्रिती दहिवले व कर्मचाऱ्यांनी सहकार्य केले.

अकरावी प्रवेशातील ऑनलाईन गोंधळ!

वर्धा : सध्या अकरावी ऑनलाईन प्रवेशाची जोरात चर्चा सूरू आहे. यावर्षीपासून अकरावी प्रवेश प्रक्रिया ऑनलाईन करण्यात आल्याने अनेकांचा गोंधळ उडत असल्याचे म्हटल्या जाते. प्रामुख्याने ग्रामीण भागातील विद्यार्थी, पालक, व्यवस्थापन गोंधळात पडल्याच्या तक्रारी आहेत. शिक्षणमंत्री दादाजी भुसे यांनी प्रसंगी या संदर्भात बदल करण्याची तयारी दर्शविली आहे. शिक्षण संचालनालयाने प्रवेश बाबत टिप्स देणारी पुस्तिका नव्याने काढली. प्रवेशातील काही प्रश्न व त्याची अशी उत्तरे. राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाशी संलग्न उच्च माध्यमिक विद्यालयात इयत्ता अकरावीच्या प्रवेशासाठी ही केंद्रीकृत ऑनलाईन प्रणाली आहे. इयत्ता दहावीची कोणत्याही मान्यताप्राप्त मंडळातून उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी, जे राज्य मंडळाशी संलग्न उच्च माध्यमिक विद्यालयात प्रवेश घेऊ इच्छितात.

श्याम ठाणेदार यांना महाराष्ट्ररत्न पुरस्कार !

पुणे : नालंदा ऑर्गनायझेशन महाराष्ट्र राज्य आणि पुण्यातील टॅलेंट कट्टा (अखिल भारतीय मराठी चित्रपट महामंडळ संलग्न) संस्थेतर्फे महाराष्ट्रातील स्तंभलेखक श्याम ठाणेदार यांना महाराष्ट्ररत्न पुरस्कार देण्यात आला. महाराष्ट्ररत्न हा महाराष्ट्रातील मानाचा आणि प्रतिष्ठेचा पुरस्कार समजला जातो. 25 मे रोजी पुण्यातील पत्रकार भवन येथे झालेल्या दिमाखदार सोहळ्यात श्याम ठाणेदार यांना हा पुरस्कार देण्यात आला. 25 मे रोजी पुण्यातील पत्रकार भवन येथे झालेल्या दिमाखदार सोहळ्यात मान्यवरांच्या हस्ते श्याम ठाणेदार यांना हा मानाचा पुरस्कार देण्यात आला. सन्मानचिन्ह, सन्मानपत्र आणि पदक असे पुरस्काराचे स्वरूप होते. यावेळी अश्विनी जाधव संस्थापिका व्हायब्रंट सोशल फाऊंडेशन, नितीन धवणे पाटील (प्रसिद्ध उद्योजक मुंबई) जितेंद्र तुळशीराम दाते (चेअरमन एआरजे ग्रूप ऑफ इंडस्ट्री), डॉ. नीता दोषी (प्रसिद्ध शास्त्रज्ञ संशोधन कृत्रिम पाऊस) दीपक जाधव (संस्थापक अध्यक्ष टॅलेंट कट्टा) आदी उपस्थित होते. श्याम ठाणेदार हे महाराष्ट्रातले प्रसिद्ध स्तंभ लेखक असून महाराष्ट्रातील विविध वर्तमानपत्रात ते नियमितपणे स्तंभ लेखन करतात. महाराष्ट्रभर त्यांचा वाचक वर्ग आहे. श्याम ठाणेदार यांच्या सामाजिक, शैक्षणिक, सांस्कृतिक क्षेत्रातील प्रबोधनात्मक लेखन कार्याची दखल घेऊन त्यांना हा मानाचा पुरस्कार देण्यात आला. स्तंभ लेखनातील त्यांच्या योगदानामुळे त्यांना यापूर्वीही अनेक पुरस्कार मिळाले आहेत. महाराष्ट्ररत्न पुरस्कार मिळाल्याने श्याम ठाणेदार यांचे सर्वत्र कौतुक होत आहे.

निळाई परिवार आयोजित आंबेडकरी गझल कार्यशाळा

नागपूर : निळाई परिवार नागपूरच्या वतीने आंबेडकरी गझल शाळेचे आयोजन करण्यात आले आहे. दि. 8/06/2025 ला आमदार निवास येथील सभागृहात सकाळी 11 ते 4 या वेळेत होणार आहे.
या गझल कार्यशाळेत गझलकार सुर्यकांत मुनघाटे, रवी दलाल, अरुण विघ्ने यांचे मार्गदर्शन लाभणार आहे. प्रा. प्रशांत धनविज यांच्या हस्ते उद्घाटन होणार आहे. प्रमुख उपस्थिती प्रा. आत्माराम ढोक, प्रकाश बनसोड हे उपस्थित राहतील. थेराटीकल व प्रात्यक्षिक व गझल कशी लिहायची यावर यांचे सर्व नियम या निमित्ताने अभ्यासले जातील.
सहभागी कवीचा लगेच गझल मुशायरा होईल व नंतर त्यांनी केलेल्या गझलच्या संदर्भाने चुका दुरुस्त केल्या जातील. तरी ज्यांना गझल कार्यशाळेत सहभागी व्हायचे. असेल त्यांनी जगदीश राउत व सुर्यकांत मुनघाटे यांच्याशी संपर्क साधावा. या कार्यशाळेत नोंदणी शुल्क 100/-रू आहे. या मध्ये सहभागी कवींना जेवण, कागद - पेन व चहा देण्यात येईल.
सायंकाळी 4.00वाजता 16व्या आंबेडकरी साहित्य संमेलनातील कार्यकर्त्यांचा सत्कार करण्यात येईल. संपर्क 9226155650, 9890416457 या मोबाईल वर संपर्क करावा व आपल्या नावाची नोंद करावी असे निळाईचे संयोजक प्रवीण कांबळे यांनी कळविले.

रमाई स्मृतिदिना निमित्ताने गुणवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार

नागपूर : स्त्रीभूषण रमाई आंबेडकर संस्थाद्वारा आयोजित रमाई आंबेडकर यांच्या 90 व्या स्मृति दिनानिमित्त गुणवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार, वृक्षारोपण व गरजु महिलांना साडी वितरण दुपारी 3.00 वाजता स्थळ समता बुद्ध विहार, स्वातंत्र्य नगर नंदनवन नागपूर. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष भदन्त नागदिपंकर महास्थविर, प्रमुख अतिथी अलका चौकीकर ट्रस्टी, भारतीय बौद्ध महासभा
प्रमुख वक्ता जेष्ठ पत्रकार अनिल वासनिक, विशेष अतिथी कार्यकारी संपादक विलास गजभिये, आयोजक राजकुमार वंजारी आदी उपस्थित राहणार आहेत. प्रगती पारसी, अर्चना सुखदेवे, दिलीप तांदळे, हरिदास बेलेकर, जासुंद पाटील, ज्ञानदेव गजभिये, कृष्णाजी बोरकर, अश्विन पिल्लेवार, धम्मपाल वंजारी, अमोल गनविर, चंद्रभान भोवते, ज्ञानेश्वर शेंडे, गौतम कांबळे, अंजना मेश्राम, वंदना निकोसे, पपीता गजभिये, आशा मेश्राम, पौर्णिमा शेंडे, भूमीका नारनवरे, सिंदु घरडे, नंदा रामटेके, मालती हुमणे, सिमा मेश्राम, बाली पाटील, दिपा येवले, शशीकला देशपांडे आदी विशेष सहकार्य करित आहे.
स्त्रीभूषण रमाई आंबेडकर संस्था नागपूर भारतीय बौद्ध महासभा, समता सैनिक दल सहभागी संस्था आहेत.

जिल्हा बँक नोकरभरती प्रकरणी एसआयटीव्दारे चौकशीचे आदेश

चंद्रपूर : जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेच्या निवडणूक अधिसूचनेकडे सहकार क्षेत्राचे लक्ष लागले असतानाच बँकेतील 358 पदांच्या नोकरभरतीची विशेष तपास पथकामार्फत (एसआयटी) चौकशी करण्याचे आदेश मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी दिले. यासंदर्भातील मुख्यमंत्र्यांची स्वाक्षरी असलेले पत्र निघाल्याने बँकेच्या विद्यमान संचालक मंडळात खळबळ उडाली आहे. 'एसआयटी' चौकशीसाठी आमदार सुधीर मुनगंटीवार आग्रही होते, तर मुख्यमंत्र्यांच्या काकू माजी मंत्री शोभा फडणवीस यांनी मात्र ही चौकशी लागू नये यासाठी बरेच प्रयत्न केल्याची चर्चा राजकीय वर्तुळात आहे. जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेतील 358 पदांच्या नोकरभरतीत मोठ्या प्रमाणात आर्थिक देवाण-घेवाण झाल्याचा मुद्दा माजी मंत्री मुनगंटीवार यांनी विधानसभेत लावून धरला होता. त्यांनी आरक्षण बचाव संघर्ष कृती समितीसोबत मुख्यमंत्र्यांची भेटही घेतली होती. नोकरभरतीप्रकरणी भाजप ओबीसी सेलचे मनोज पोतराजे यांनी 15 दिवस आमरण उपोषण केले होते. मुनगंटीवार यांच्या मागणीची दखल घेत मुख्यमंत्र्यांनी यासंदर्भातील आदेशावर स्वाक्षरी करीत नोकरभरतीच्या 'एसआयटी' चौकशीला हिरवा कंदील दिला. यामुळे बँकेच्या विद्यमान संचालक मंडळात खळबळ उडाली आहे.

'जिल्हा बँकेतील सायबर घोटाळ्याची न्यायवैद्यक तपासणी करा'
जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेत तब्बल 2.93 कोटी रुपयांचा सायबर घोटाळा झाला असून या प्रकरणाची तातडीने न्यायवैद्यक तपासणी (फॉरेंसिक टेस्ट) करून गुन्हा दाखल करण्याची मागणी आमदार किशोर जोरगेवार यांनी पोलीस महासंचालककांकडे केली आहे. विशेष म्हणजे, बँकेने सायबर सुरक्षेवर 100 कोटींचा खर्च केल्याचा दावा आमदार जोरगेवार यांनी केला आहे. दरम्यान, जोरगेवार यांनी फेब्रुवारी महिन्यात झालेल्या सायबर हल्ल्याच्या चौकशीची मागणी मे महिन्यात केल्याने, यामागे राजकीय स्वार्थ तर नाही ना, अशी चर्चा राजकीय वर्तुळात सुरू आहे. बँकेचे अध्यक्ष, मुख्य कार्यकारी अधिकारी, आयटी विभागप्रमुख, संगणक सहाय्यक तसेच सायबर सिक्युरिटी पुरवठादार यांच्या संगनमतातून हा घोटाळा झाल्याचा संशय जोरगेवार यांनी वर्तवला आहे.

> बँकेच्या अंतर्गत समितीचा 'फॉरेन्सिक' अहवाल अपुरा व दिशाभूल करणारा आहे. यामुळे पुनर्तपासणी करणे गरजेचे आहे. या प्रकरणाच्या चौकशीसाठी विशेष तपास पथक नेमण्यात यावे. संबंधित अध्यक्ष व अधिकाऱ्यांवर गुन्हा दाखल करण्यात यावा. 'फॉरेन्सिक ऑडिट'चा अहवाल स्वतंत्र तज्ज्ञांकडून तपासण्यात यावा व पोलीस तपासाला गती देऊन दोषींवर तातडीने कारवाई करण्यात यावी.
> – किशोर जोरगेवार, आमदार, भाजप.

अबॅकस परीक्षेतील गुणवंतांचा सत्कार

हिंगणा : अबॅकस हे असे शिक्षण आहे की, अबॅकसच्या शिक्षणामुळे मुलांची बुद्धिमत्ता वाढते व ते बौद्धिक क्षमता वाढविण्याचे जगप्रसिद्ध उत्तम साधन आहे. तेंव्हा पालकांनी आपल्या मुलांना शालेय शिक्षणासोबतच अबॅकसचे शिक्षण देण्याचे आवाहन अबॅकस अकॅडमी, बालाजीनगर, हिंगणा रोड येथिल संचालिका सिमा नकुल गोरले यांनी केले. अबॅकस अकॅडमी येथे आयोजित राष्ट्रीय नॅशनल प्रतियोगितेचा बक्षीस वितरण सोहळा पार पडला. याप्रसंगी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्रा.डॉ.राजेश बहुरुपी होते. तर भाजप नेते सुरेश काळबांडे, शुभम इंग्लिश स्कूलच्या प्राचार्या कविता ठवळे व मेजर विकास गोरले हे प्रमुख पाहुणे होते. या प्रतियोगितेमध्ये एकूण 6884 विद्यार्थी सहभागी झाले होते. त्यापैकी नागपूर येथील एव्हरेस्ट अकॅडमीचे 40 विद्यार्थी होते. पाहुण्यांच्या हस्ते शिल्ड, मेडल आणि प्रमाणपत्र देऊन सन्मानित करण्यात आले. यावेळी सर्वप्रथम मान्यवरांच्या हस्ते दीप प्रज्वलन करून सुरुवात झाली. अकॅडमीच्या संचालिका यांचा स्मृतीचिन्ह देऊन सत्कार करण्यात आला. जो विद्यार्थी याबाबतचा कोर्स करत आहे तो जीवनात कधीही मागे राहणार नाही, मग ते कोणतेही क्षेत्र असो. अबॅकसमुळे विद्यार्थी हा गणित विषयात हुशार होतो. या सर्व प्रतियोगीतेत सरस एम. बागडे हा प्रथम तर आर्यन गजभीये हा द्वितीय व जय गुप्ता हा तृतीय क्रमांकाने उत्तिर्ण झालेला आहे. तसेच निदेश चौधरी,आयुष साहु व अन्वी हडवे हे चँपियन ठरलेले आहे. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व संचालन सिमा नकुल गोरले यांनी तर आभार विद्या साठवणे यांनी मानले. या कार्यक्रमाला वैशाली गोरले, शीला ढोणे, नकुल गोरले व लिखिता गोरले तसेच मोठ्या संख्येने विद्यार्थी, शिक्षक वृंद व पालक वर्ग मोठ्या प्रमाणात उपस्थित होते.

जिवती येथे श्रीगुरुदेव सुसंस्कार शिबिराचे प्रथमच आयोजन

52 विद्यार्थ्यांचा सहभाग

जिवती : जिल्ह्यातील अतिशय दुर्गम भाग असलेल्या जिवती येथे शासकीय आदिवासी आश्रम शाळेत पहिल्यांदाच श्रीगुरुदेव सुसंस्कार उन्हाळी शिबिराचे आयोजन या भागातील विद्यार्थ्यांसाठी करण्यात आले. राष्ट्रधर्म प्रचार समिती आणि गुरुदेव सेवा मंडळ जीवती तालुका समितीच्या संयुक्त विद्यमाने ज्येष्ठ प्रचारक सुरेश चौधरी यांच्या मार्गदर्शनात या शिबिराचे आयोजन करण्यात आले आहे. या शिबिरास ग्रामगीताचार्य बंडोपंत बोढेकर यांनी भेट देऊन शिबिरार्थ्यांशी संवाद साधत राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांनी सांगितलेली जीवनमूल्ये याविषयावर मार्गदर्शन केले. यावेळी बोढेकर म्हणाले, आजच्या नव्या युगात वावरणाचे कौशल्य राष्ट्रसंताची ग्रामगीता शिकवते. जे युवक राष्ट्रसंताचे मानवतावादी, परिवर्तनवादी विचारांचा स्विकार करेल तोच आपले भावी जीवन सुखी करू शकतो. युवकांनी तंबाखू, दारूसारख्या घातक व्यसनांपासून सदैव दूर राहावे, असे ते म्हणाले. जिवती सारख्या दुर्गम आदिवासी भागात शिबिराचे आयोजन केल्याबद्दल मुख्य संयोजक सुरेश चौधरी यांना राष्ट्रसंत विचार साहित्य परिषदेच्या वतीने मानवस्त्र व ग्रंथ भेट देऊन सन्मानित करण्यात आले. तसेच प्रश्नोत्तरात यशस्वी झालेल्या 12 शिबिरार्थ्यांना ग्रंथ भेट देऊन सन्मानित करण्यात आले. यावेळी ज्येष्ठ कवी महादेव हुलके, शिबिराचे युवा प्रशिक्षक म्हणून जयपाल राठोड, राकेश चौधरी, धीरज राठोड, गेडाम गुरूजी उपस्थित होते. संपूर्ण शिबिरासाठी तालुका सेवाधिकारी डॉ. अंकुश गोतावळे, आनंद कदम, रवी कांबळे, किसन गेडाम यांनी वेळोवेळी सहकार्य मिळते आहे. तालुक्यातील पल्लेझरी, नानकपठार, मारोती गुडा, शेनगाव, येळापूर, भारी, मरकलमेटा, लंबोरी इत्यादी गावातील विद्यार्थी सहभागी असून या शिबिरात या शिबिरार्थ्यांना लाठीकाठी, मल्लखांब, कराटे, भजन, कीर्तन ध्यान-प्रार्थना, श्लोक पाठांतर, रामधून आणि व्यक्तिमत्व विकास यासंबंधे प्रशिक्षण देण्यात येत आहे.

केंद्रीय गृह आणि सहकार मंत्री अमित शाह नागपूरच्या दौऱ्यावर

नागपूर : केंद्रीय गृह आणि सहकार मंत्री अमित शाह नागपूरच्या दिड दिवसांच्या नागपूर दौऱ्यावर आले होते. शाह यांच्या उपस्थितीत सोमवारी नागपुरात महत्त्वाचे भूमिपूजन समारंभ आयोजित करण्यात आले होते. नॅशनल कॅन्सर हॉस्पिटल येथील 'स्वस्ति निवास' या निवासी इमारतीचे भूमिपूजन तसेच, चिचोली येथे नॅशनल फॉरेन्सिक सायन्स युनिव्हर्सिटीच्या कॅम्पसचे भूमिपूजनही त्यांच्या हस्ते करण्यात आले. या दोन्ही कार्यक्रमांना मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस, केंद्रीय मंत्री नितीन गडकरी आणि पालकमंत्री चंद्रशेखर बावनकुळे उपस्थित होते. ऑपरेशन सिंदूरच्या यशानंतर अमित शहा नागपूरच्या कार्यक्रमात काय बोलणार याकडे सर्वांचे लक्ष होते. तसेच सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयानंतर तीन महिन्यांनी महापालिका आणि स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका होणार आहेत.
त्यामुळे शहांचे भाषण यादृष्टीने महत्त्वाचे मानले जात होते. मात्र, या दोन्ही कार्यक्रमांपैकी एकाच कार्यक्रमात त्यांनी भाषण केले. यात गडकरींविषयी ते काहीही बोलले नाही. तर मुख्यमंत्र्यांचे कौतूक केले. विशेष म्हणजे नागपूरमधील दोन्ही कार्यक्रमांना अमित शहा आणि मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी एका गाडीतून प्रवास केला. तर केंद्रीय मंत्री नितीन गडकरी हे त्यांच्या स्वतंत्र गाडीतून आले. त्यामुळे शहांचे निकटवर्ती कोण? अशी चर्चाही कार्यक्रम स्थळी रंगली होती.

स्टुडिओ किरायाने देणे आहे

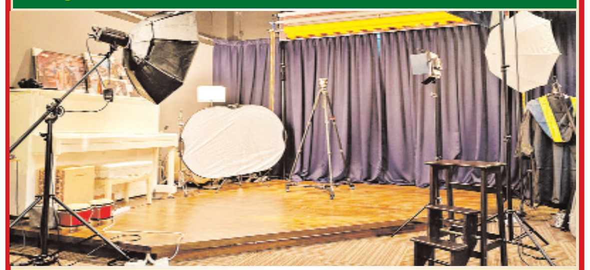

दैनिक बहुजन सौरभने एक उत्कृष्ट दर्जाचा स्टुडिओ तयार केलेला आहे. बेरोजगार विद्यार्थ्यांसाठी एक आठवड्याचा मोफत कोर्स करण्याचा मानस आहे. ज्या कोणाला नाटक, गाणी, कराओके किंवा फेसबुक रिलवर टाकणारी कोणतीही माहितीसाठी स्टुडिओचा वापर करायचा असल्यास तासाप्रमाणे भाड्याने देणे आहे. अधिक माहितीसाठी संपर्क साधावा.
मो. 8482839451

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एम.आय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648

“ कष्ट आणि प्रयत्नाशिवाय यश कधीच मिळत नाही. ”

करुणामूर्ती माता रमाई

भिकू धुत्रे यांची मुलगी रमा व सुभेदार रामजी सकपाळ यांचे पुत्र भीमराव यांचा विवाह मुंबईतील भायखळा भाजीमंडीमध्ये झाला. त्यावेळी रमा 9 वर्षांची व भीमराव 14 वर्षांचे असतांना त्यावेळी बालविवाहाची प्रथा समाजात रुढ होती. समाजाने देखील मान्यता दिली होती. विवाह अत्यंत साध्या पद्धतीने पार पडला. रमा लहान असतांनाच आई व वडीलांचे छत्र हरपले होते. तेव्हा रमाच्या कोवळ्या मनावर आघात झाला. परिस्थिती देखील बेताचीच होती. मामा व काकांनी चार भावंडांचा सांभाळ केला, लग्नाला पुढाकार देखील त्यांनीच घेतला.

सागराची अथांगता, सुर्याचे तेज, चंद्राची शितलता, पाण्याची निर्मळता, वृक्षाची सावली, कस्तूरीचा सुगंध आणि अमृताची गोडी म्हणजे रमाई. आई ही व्यक्ति असते, त्यापेक्षाही एक वृत्ती असते. आश्वस्त करणारी शक्ति असते, तिच्यात पुण्यसंचय आणि अध्यात्मकता ठासून भरलेली असते. सोसण्याने माणूस खंगत नाही. खचत नाही आणि कणखर बनतो. आपल्या सहनसीमेचा अंदाज आपल्यालाच नसतो. त्या दुःखाचा आवंढा गिळत होत्या पण कधीच हतबल, हताश, हिरमुसल्या नाहीत. इतक्या सोज्वळ व शांत स्वाभावाच्या रमाई होत्या. इतकी करारी बान्याची माता आजवर बघण्यात आलीच नाही. अत्यंत हालाकीचे दिवस काढणारी माता रमाईने अनेक निधन जवळून बघितले. प्रत्येक निधनाने ती ही थोडी-थोडी मेल्यागत पण त्या खचल्या नाहीत, बेडर झाल्यात. मरण म्हणजे काय? कळत नव्हते, त्या बाल वयात आई वडिलांचा मृत्यू. 1913 साली रामजी सुभेदारांचा मृत्यू, 1914 ते 1917 दरम्यान रमेशचा मृत्यू, बाबांच्या सावत्र आई जिजाबाईंचा मृत्यू. पाठोपाठ मुलगी इंदू, बाबांसाहेबांचा मोठा भाऊ आनंदराव व आनंदरावांचा मुलगा गंगाधरचा मृत्यू. 1921 ला डॉ.बाबासाहेबांचा मुलगा बाळ गंगाधर व 1926 मध्ये राजरत्नचा मृत्यू पाहिला. डॉ. बाबासाहेबांच्या शिक्षणात व्यत्यय येऊ नये म्हणून त्यांना कळविले नाही. परदेशात जाऊन ज्ञानसाधना करणाऱ्या डॉ. बाबासाहेबांना मात्र रमाईने कधी आपल्या दुःखाची झळ पोहचू दिली नाही. पती परदेशात शिक्षणासाठी गेले, रमाई एकट्या पडल्या. घर चालविण्यासाठी तिने शेण गोवऱ्या, सरपणासाठी वणवण फिरल्या. 1923 साली डॉ.बाबासाहेब लंडनला गेले होते, त्यावेळी रमाईची खूप वाताहत होत होती. ती दुष्काळाच्या आगीत होरपळत होती. डॉ. बाबासाहेबांच्या कार्यकर्त्यांना रमाईचे हाल पहावले नाहीत. त्यांनी काही पैसे जमा केले व ते पैसै रमाईला देऊ केले. तिने त्यांच्या भावनांचा आदर केला. पण ते पैसे घेतले नाहीत. स्वाभिमानी पतीची ती स्वाभिमानी पत्नी जिद्दीने दुःखांशी अडचणींशी गरिबीशी भांडत होती, तरी पण त्या खचल्या नाहीत. मृत्युसत्र दुःख, त्याग, समजूतदारपणा, कारुण्य, उदंड मानवता व प्रेरणास्थान म्हणजे रमाई! डॉ. बाबासाहेब आणि रमाई दादरच्या राजगृह बंगल्यावर राहत होते. त्यावेळी एकदा अचानक डॉ. बाबासाहेबांना परदेशी काही कामा निमित्त जायचे होते, पण रमाईला एकटी घरामध्ये कसे ठेवायचे? म्हणून डॉ. बाबासाहेबांनी धारवाडच्या वराळे मित्राकडे रमाईला पाठवले व काही दिवस तिकडेच राहायला सांगितले. वराळे काका धारवाडमध्ये लहान मुलांचे वस्तीगृह चालवत असत. त्या वस्तीगृहाच्या आवारात अनेक लहान मुले खेळायला येत असत. एकदा अचानक दोन दिवस ती लहान मुले खेळायलाच आली नाही. म्हणून रमाईनी वराळे काकांना विचारले, 'दोन दिवस झाली ही मुले कुठे गेली आहेत खेळायला आवारात कां आली नाही'. त्यावेळी वराळे म्हणाले, ती लहान मुले दोन दिवसापासून उपाशी आहेत. कारण वस्तीगृहाला जे अन्नधान्याचे अनुदान महिन्याला मिळायचे ते अजून मिळालेले नाही.

प्रविण बागडे
मो. 9923620919

ते मिळायला अजून तीन दिवस लागतील. अजून तीन दिवस ही मुले उपाशीच राहणार आहेत. त्यामुळे ती खेळायला बाहेर आली नाहीत. ते रमाईला कंठ दाटून सांगत असतांना, रमाई लगेच आपल्या खोलीमध्ये गेल्या आणि रडत बसल्या त्यांनाही ते दुःख सोसावेना. कपाटातला सोनं ठेवलेला डबा आणि आपल्या हातातील सोन्याच्या बांगड्या काढून वराळे यांच्याकडे दिल्या. वराळे त्या बांगड्या आणि डबा घेऊन जातात आणि लहान

मुलांसाठी जेवणाच्या वस्तू घेऊन येतात, लहान मुले त्यावेळी पोटभरून जेवण झाल्यावर. खूप आनंदी असतात. हे पाहून रमाई देखील आनंदी झाल्या. त्या क्षणापासून रमाबाई ही माता रमाई झाली आणि ती सगळ्यांची आई झाली. डॉ. बाबासाहेब परदेशातून शिक्षण घेऊन मुंबईला आले असता, त्यांच्या स्वागताला सर्व आंबेडकरी समाज व त्यांना मानणारा चाहता वर्ग मुंबई बंदरात आला. साहेबांचे स्वागत बघण्यासाठी माईला सुद्धा जायचे होते. परंतू, नेसण्यासाठी चांगली साडी नव्हती. तेव्हा त्यांनी छत्रपती शाहू महाराजांनी डॉ. बाबासाहेबांच्या सत्कारप्रसंगी दिलेला भरजरी फेटा नेसून डॉ. बाबासाहेबांच्या स्वागतासाठी आल्या. ते बोटीतून उतरताच जनासागर उफाळून आला, त्यांच्या जयजयकाराने बंदर दुमदुमून गेले. अनेकजण त्यांना भेटत होते, हस्तांदोलन करीत होते. पण रमाई मात्र लांब कोपऱ्यात उभी दिसताच, डॉ. बाबासाहेबांची नजर त्यांच्या रामूवर गेली, ते जवळ गेले. त्यांनी विचारले, 'रामू! तू लांब का उभी राहीलीस'? रमाई म्हणाली, तुम्हाला भेटण्यासाठी सारा समाज आतूर झाला असतांना मी तुम्हाला आधी भेटणे योग्य नव्हते, म्हणून तर मी अशी लांब उभी आहे. शेवटी, मी तर तूमची पत्नीच आहे. मी तुम्हांस कधीही भेटू शकते.

रमाईनी अठ्ठावीस वर्षे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना साथ दिली. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या अध्ययनात व्यत्यय येऊ नये म्हणून त्या राजगृहाच्या प्रवेशद्वारावर तासनतास बसून राहायच्या. डॉ. बाबासाहेबांना कोणी भेटायला आल्यावार त्यांच्याशी तितक्याच अदबीने वागत, 'साहेब पुस्तकाच्या कोंडाळ्यात आहेत, नंतर भेटा.' असे म्हणत. आलेल्याची रवानगी करताना त्याचे नाव, गाव, कामाचे स्वरूप, पुन्हा कधी येणार आहात, हे सारे एका नोंदवहीत टिपण्यास सांगत, इतकी ती त्यांना जोपासत होती. हळवे मन मितभाषी अत्यंत स्वाभिमानी अशा रमाई होत्या. साहेबांसाठी जिवाचे रान करणारी रमाई त्यांना कसलीही इजा होणार नाही यासाठी धडपडणारी रमाई! रमाईचे शरीर काबाड कष्टाने पोखरून खंगुन गेले होते, रमाईचा आजार बळावला होता. डॉ. बाबासाहेबांनी सर्व नामांकित डॉक्टरांना पाचारण केले. पण अंगात त्राण नसल्यामुळे त्या बोलू शकत नव्हत्या. डॉ.बाबासाहेबांच्या आग्रहामुळे रमाई थोडी कॉफी किंवा मोसंबीचा रस पीत असत. त्यांचा आजार काही केल्या बरा होत नव्हता. बाबासाहेबांना दुःख अनावर होत होते. अस्वस्थपणा जाणवत होता, ते काहीच बोलू शकत नव्हते, निमूटपणे रमाईकडे बघत होते. दादरच्या राजगृहासमोर लाखो लोक जमले होते. यशवंताबरोबर दीनांना पोरका करणारा दिवस उजाडला. 27 मे 1935 रोजी सकाळी 9 वाजता रमाईची प्राण ज्योत मावळली. सर्व परिसर आकांतात बुडाला. कोट्यवधी रंजल्या गांजल्याची रमाई माता त्यांना अंतरली होती. दुपारी 2 वाजता रमाईची प्रेतयात्रा वरळी स्मशानाकडे निघाली. आम्हा दुरावली मायेची सावली. निर्वाण पावली आमची रमाई माऊली. पहाडासारखे बाबासाहेब ढसाढसा रडले. जवळ जवळ तीस वर्षांच्या संसारात प्रेमाने व धैर्याने भक्कम सोबत देणाऱ्या रमाबाई मध्येच अचानक सोडून न परतीच्या वाटेने कायमच्या दूर निघून गेल्या. त्यामुळे डॉ. बाबासाहेब आपल्या संसारात अगदी एकाकी पडले.

'थॉट्स ऑन पाकिस्तान' हा आपला ग्रंथ डॉ. बाबासाहेबांनी आपल्या 'प्रिय रामू' ला अर्पण केला. अर्पणपत्रिकेत डॉ. बाबासाहेबांनी लिहिले आहे की, ''तिच्या हृदयाचा चांगुलपणा, मनाची कुलीनता आणि शीलाच्या पावित्र्यासह तिचे शालीन मनोधैर्यनी माझ्याबरोबर दुःख सोसण्याची तिची तयारी अशा दिवसांत तिने मला दाखविली- जेव्हा मी नशिबाने लादलेला मित्रविरहित काळ चिंतेसह कंठीत होतो. या बिकट परिस्थितीत साथ देणाऱ्या रामूच्या आठवणींत कोरलेले हे प्रतीक...'' आपल्या पत्नीबद्दलच्या भावना डॉ. बाबासाहेबांच्या या अर्पणपत्रिकेतून व्यक्त झाल्या आहेत. करुणामूर्ती माता रमाईच्या 127 व्या जयंती निमीत्त विनम्र अभिवादन! ■ ■

गुरुकुल

अनंतायन

ॲड. अनंत खेळकर
मो. 9370061677

एक आदर्श गुरूकुल म्हणून त्या संस्थेचा सर्वदूर लौकिक होता. सुसंस्कारीत विद्यार्थी घडवण्याचे व्रतच तेथील निःस्वार्थी अन् सेवाभावी शिक्षकांनी अंगिकारले होते. तेथून शिकून बाहेर पडणारे शेकडोजण मोठमोठ्या पदांवर होते. समाजही त्यांचेंकडे चांगल्या नजरेने बघायचा. पण म्हणतात ना, नियमालाही काही अपवाद असतातच, त्याच गुरूकुलातील एका विद्यार्थ्याने गुन्हेगारी क्षेत्रात कुप्रसिद्धी मिळवली होती, खंडणी, खून, बलात्कारासारख्या गंभीर गुन्ह्यांत त्याचा सहभाग होता. एका खटल्यात त्याला शिक्षा झाल्याची बातमी सर्व समाजमाध्यमांवर झळकत होती. ते बघून एक व्यक्ती गुरूकुलाच्या आचार्यांना म्हणाली, 'हा तुमच्या गुरुकुलाचा विद्यार्थी. इतर विद्यार्थी किती गुणवान पण हा असा कसा निघाला?' त्यावर आचार्य म्हणाले, 'शिक्षणापेक्षाही स्वतःची समजदारी ही आयुष्यात फार महत्त्वाची असते. कोणी काय बोध घ्यावा, हा ज्याचा त्याचा प्रश्न आहे. अशी बरीच उदाहरणे समाजात आहेत उदाहरणच द्यायचे झाले तर अर्जुन आणि दुर्योधनाचे एकच गुरू होते. पण दोघांमध्ये किती फरक होता?' पावसाच्या सरी सर्वांना एक सारखेच पाणी देतात, पण कुठे गोड उस अंकुरीत होतो तर कुठे कडूलिंब फोफावतो. सूर्याचही तसेच आहे. तो सर्वांनाच सारखा प्रकाश देतो पण, एखादी ज्ञानी व्यक्ती त्या प्रकाशात अध्ययन करते. तर चोरटे त्याच प्रकाशात चोरलेल्या पैशांची हिस्सेवाटी करतात. ज्या व्यक्ती चांगले विचार अन् संस्कार आत्मसात करतात, त्यांना एखादेवेळी त्रास जरी सहन करावा लागला तरी, तो तिरस्काराचा धनी होत नाही. अन्नाचा दुष्काळ पडला तर माणूस मरतो, पण संस्काराचा दुष्काळ पडला तर माणुसकी मरते. संस्कारों से बड़ी कोई वसीयत नहीं और इमानदारी से बडी, कोई विरासत नही. ■ ■

स्वामी विवेकानंदांचे धर्मांतरांबद्दलचे विचार

डॉ. दत्तप्रसाद दाभोळकर

स्वामी विवेकानंद हे पहिले दार्शनिक आहेत, ज्यांनी ठामपणे सांगितलह्यय, 'या देशातली धर्मांतरं ख्रिश्चन आणि मुसलमान यांनी केलेल्या अत्याचारामुळे नव्हेत, तर उच्चवर्णीयांनी केलेल्या अत्याचारामुळे झालीत.' विवेकानंदांची दोन पत्र अतिशय महत्त्वाची आहेत, ती पहा. एक 20 सप्टेंबर 1892 चे आहे, जे सर्वधर्म परिषदेच्या एक वर्ष आधी आणि दुसरे नोव्हेंबर 1894 चे आहे, जे सर्वधर्म परिषदेच्या एक वर्षांनंतरचे आहे. 20 सप्टेंबर 1894 चे पत्र त्यांनी खेत्री निवासी शंकरलाल शर्मा यांना लिहिलेय. त्यात विवेकानंद म्हणतात, 'मी त्रावणकोर - कोचीन प्रांतात आहे आणि या त्रावणकोर कोचीन प्रांतात पुरोहितांचा अत्याचार भारतात सर्वाधिक आहे आणि त्यामुळे त्रावणकोर - कोचीन प्रांतातली एक तृतीयांश जनता ख्रिश्चन झाली, तर आपण कोणाला दोष देणार आहोत? प्रचंड संपत्ती पुरोहितांच्या नावावर आहे. सर्व मंदिरे त्यांच्या नावावर आहेत आणि राजघराण्यातील स्त्रियाही त्यांच्या उपपत्नी होऊन राहण्यात आनंद मानताहेत' आणि पुढचे जे पत्र आहे, ते अधिक महत्त्वाचे आहे. त्यांनी जे लिहिलेय, नोव्हेंबर 1894 ला हरिदास बिहारीलाल देसाई यांना. त्या पत्रावर तारीख नाही आहे. पण ते नोव्हेंबरच्या सुरुवातीचे आहे. विवेकानंद बंगालबद्दल लिहिताहेत. विवेकानंद म्हणतात, 'माझ्या बंगालमध्ये एवढे हिंदू मुसलमान का झाले?' हे शब्द विवेकानंदांचे आहेत, 'धर्मांतर तलवारीच्या जोरावर झाली असे मानणे हे महामूर्खपणाचेच आहे.' संबंध शब्द त्यांचा आहे. ते म्हणतात, 'ज्यांनी धर्मांतर केली. ती हिंदू जमीनदारांच्या आणि पुरोहितांच्या अत्याचारातून मुक्त होण्यासाठी, स्वाधीनतेसाठी आणि सन्मानासाठी हे आपण ओळखले पाहिजे.' विवेकानंद जे सांगतात ते रामदास समजले. रामदास दासबोधात म्हणतात,

'कित्येक दावल मलकास जाती । कित्येक पीरासच पूजती । कित्येक तुर्क होती आपुल्या इच्छेने ॥ ' पण ही इच्छा उच्च वर्णीयांच्या अत्याचारामुळे होते हे सांगत विवेकानंद उभे आहेत. ■ ■

देव, दैव आणि दुर्दैव

'काश्मीरमध्ये बिगर मुस्लिम येऊ नये यासाठीच काही जणांनी धर्म विचारून गोळ्या घातल्या मात्र याला मी दुर्दैवी मानतो.' तसेही माननीय प्रकाश आंबेडकर साहेबांच्या आणि काही आंबेडकरी नेत्याच्या भाषणात आणि वक्तव्यात बऱ्याचदा दुर्दैव हा शब्द येत असतो त्यावरून मला थोडेसे लिहावेसे वाटले म्हणून हा लिहिण्याचा प्रपंच.

प्रमोद मून
मो.94230 63127

देव, दैव आणि दुर्दैव हे शब्द ब्राह्मणी संस्कृती/धर्म मजबूत करण्याकरता खूप कारणीभूत आहेत.

1. आध्यात्मिक संबंध – देव, दैव आणि दुर्दैव या संकल्पना खोट्या आहेत पण हिंदू मानवाच्या जीवनात आध्यात्मिक आणि दैवी शक्तींशी संबंधित आहेत. देव हे ईश्वरी शक्तीचे प्रतीक आहे, तर दैव आणि दुर्दैव हे नशिबाशी किंवा पूर्व जन्माच्या प्राक्तनाशी संबंधित आहे आहे.

2. अदृश्य शक्ती – देव, दैव आणि दुर्दैव संकल्पना अदृश्य शक्तींवर आधारित आहेत. देव हा पूजनीय आणि विश्वाचा नियंता मानला जातो, तर दैव आणि दुर्दैव हे मानवाच्या प्रत्यक्ष जीवनात घडणाऱ्या घटनांचे पूर्वनियोजित ठरलेले वेळापत्रक मानले जाते.

3. मानवी विश्वास – तिन्ही संकल्पनांवर हिंदू आणि इतर लोकांचा विश्वास आहे. आंबेडकरी समाजाचा या संकल्पनांवर विश्वास नाही. आंबेडकरी समाजाव्यतिरिक्त इतर लोक देवांवर श्रद्धा ठेवून पूजा करतात, तर दैवावर विश्वास ठेवून लोक आपले भविष्य समजण्याचा प्रयत्न करतात आणि जिवनात एखादी वाईट घटना घडली तर ते दुर्दैव आहे म्हणून कारणाचा शोध न घेता स्वतःचे समाधान करतात.

4. जीवनावर प्रभाव – देव, दैव आणि दुर्दैव या तिन्ही संकल्पना मानवी जीवनावर प्रभाव टाकतात.

देवाकडून आशीर्वाद मिळवण्यासाठी प्रार्थना केली जाते, तर दैव हे जीवनातील सुख-दुःख ठरवते तर दुर्दैव आपल्या वाईटाला कारणीभूत आहे असे मानले जाते.

5. सांस्कृतिक महत्त्व – वैदीक संस्कृतीत देव, दैव आणि दुर्दैव तिन्ही संकल्पनांना फार महत्त्व आहे. देव पूजेचा केंद्रबिंदू आहे, तर दैव ज्योतिष, कर्म आणि भाग्य यांच्याशी जोडलेले आहे तर दुर्दैवाच्या संकल्पनेमुळे गरीब आणि अपयशी माणूस खीतपत पडलेल्या गरिबीला व त्याच्या अपयशाला आपले दुर्दैव समजून त्यातून वर येण्याचा प्रयत्न करीत नाही. देव, दैव आणि दुर्दैव हे माणसाला जिवनात निष्क्रिय बनवते.

सारांश –

देव, दैव आणि दुर्दैव तिन्ही संकल्पना मानवाच्या जीवनात दैवी शक्ती, विश्वास आणि नशिबाशी संबंधित आहेत, भारताच्या अधोगतीला आणि गरिबीला पुष्कळ अंशी ह्या संकल्पना कारणीभूत आहेत.

या तिन्ही संकल्पना तथागत गौतम बुद्धांनी त्यांच्या तत्त्वज्ञानात नाकारल्या आहेत, ज्या लोकांनी 1956 ला बौद्धधम्म स्वीकारला ते लोक मनापासून या देव, दैव आणि दुर्दैव संकल्पना नाकारत आहेत.

असे असतांना काही आंबेडकरी समाजाच्या नेत्यांच्या वक्तव्यात सतत दुर्दैव हा शब्द येतो, ते म्हणतात की
हे दुर्दैवाने घडलेले आहे,
हे दुर्दैव आहे,
याला मी दुर्दैव मानतो.

आंबेडकरी नेत्यांनी देव, दैव आणि दुर्दैव हे शब्द त्यांच्या वक्तव्यात आणि लेखात सकारात्मक अर्थाने वापरणे हे बुद्ध तत्त्वज्ञानाच्या विरोधात आहेत. तरीपण काही नेते हे शब्द वापरतात ते कितपत योग्य आहे हे आंबेडकरी जनतेने ठरवावे. ■ ■

प्रदूषण थांबवण्यासाठी महत्त्वाचा निर्णय

सर्वोच्च न्यायालयाने पूर्वलक्षी हरित मंजुरी रद्द केली!

गेल्या काही वर्षांपासून पर्यावरणाचा समतोल ढासळत चालला आहे. विकासाच्या नावाखाली अनेकदा पर्यावरणाची हानी केली जात असल्याचे चित्र दिसत आहे. अशातच, सर्वोच्च न्यायालयाने नुकताच एक अत्यंत महत्त्वाचा आणि दूरगामी परिणाम करणारा निर्णय दिला आहे. केंद्र सरकारने जारी केलेला 'पूर्वलक्षी हरित मंजुरी' (Retrospective Environmental Clearance) देण्याचा आदेश सर्वोच्च न्यायालयाने रद्द केला आहे. या निर्णयामुळे पर्यावरणाची काळजी घेणाऱ्यांना मोठा दिलासा मिळाला असून, पर्यावरणाच्या संरक्षणासाठी हा एक मैलाचा दगड ठरणार आहे.

काय होती ही 'पूर्वलक्षी हरित मंजुरी'? सोप्या भाषेत सांगायचह्य तर, 'पूर्वलक्षी हरित मंजुरी' म्हणजे एखाद्या प्रकल्पाचे काम सुरू झाल्यानंतर, किंवा काम पूर्ण झाल्यानंतरही त्याला पर्यावरणीय मंजुरी (Environmental Clearance) देणे. 'पर्यावरण परिणाम मूल्यांकन अधिसूचना, 2006' नुसार, कोणत्याही प्रकल्पाचे काम सुरू करण्यापूर्वीच त्यासाठी आवश्यक असलेली पर्यावरणीय मंजुरी घेणे बंधनकारक आहे. या मंजुरीशिवाय काम सुरू करणे म्हणजे कायद्याचे उल्लंघन करणे. मात्र, केंद्र सरकारने 2017 मध्ये एक अधिसूचना आणि 2021 मध्ये एक कार्यालयीन ज्ञापन (Office Memorandum) जारी केले होते, ज्यामुळे प्रकल्पांचे काम सुरू झाल्यानंतरही त्यांना ही मंजुरी मिळवणे शक्य झाले होते. यालाच 'पूर्वलक्षी हरित मंजुरी' असे म्हटले जात होते. सरकारचे म्हणणे होते की, यामुळे अर्थव्यवस्थेला हातभार लावणाऱ्या उद्योगांना आणि प्रकल्पांना दंडित करण्याऐवजी त्यांना नियमित करता येईल.

सर्वोच्च न्यायालयाने का रद्द केला हा आदेश?

सर्वोच्च न्यायालयाने हा आदेश रद्द करताना अनेक महत्त्वाच्या बाबींवर बोट ठेवले आहे. न्यायालयाने स्पष्ट केले आहे की, 'पूर्वलक्षी हरित मंजुरी' देणे हे पर्यावरण कायद्यांच्या आणि संविधानातील तरतुदींच्या विरोधात आहे. याची प्रमुख कारणे खालीलप्रमाणे आहेत :

पर्यावरणाच्या मूलभूत अधिकाराचे उल्लंघन : संविधानाच्या कलम 21 नुसार, प्रत्येक नागरिकाला स्वच्छ आणि प्रदूषणमुक्त वातावरणात जगण्याचा हक्क आहे. 'पूर्वलक्षी हरित मंजुरी'मुळे हे हक्क पायदळी तुडवले जात होते. प्रदूषण झाल्यावर किंवा पर्यावरणाची हानी झाल्यावर मंजुरी देणे म्हणजे पर्यावरणाच्या संरक्षणाकडे दुर्लक्ष करण्यासारखे आहे. प्रदूषणकर्त्यांना संरक्षण ज्या कंपन्यांनी किंवा विकासकांनी आधीच पर्यावरणीय मंजुरी न घेता काम सुरू केले, त्यांनी एक प्रकारे कायद्याचे उल्लंघन केले होते. त्यांना नंतर मंजुरी देऊन संरक्षण देणे म्हणजे चुकीला प्रोत्साहन देण्यासारखे आहे. न्यायालयाने याला 'अवैध कृत्यांना प्रोत्साहन' असे संबोधले आहे. 'पर्यावरण परिणाम मूल्यांकन' (EIA) प्रक्रियेला तडा : कोणत्याही प्रकल्पाचे पर्यावरणावर काय परिणाम होतील, याचे मूल्यांकन करण्यासाठी 'पर्यावरण परिणाम मूल्यांकन' (EIA) ही एक प्रक्रिया आहे. ही प्रक्रिया प्रकल्प सुरू करण्यापूर्वीच पूर्ण होणे आवश्यक असते. पूर्वलक्षी मंजुरीमुळे या प्रक्रियेचा मूळ उद्देशच संपून जात होता.

दर्शन तळहांडे
मो. 9730030114

विकास पर्यावरणाच्या किंमतीवर नको : न्यायालयाने स्पष्ट शब्दात सांगितले आहे की, 'किंमतीवर विकास होऊ शकत नाही.' शाश्वत विकासासाठी पर्यावरणाचे संरक्षण आणि सुधारणा हा अविभाज्य भाग आहे.

यापूर्वीच्या निर्णयांचा संदर्भ : सर्वोच्च न्यायालयाने केवळ या प्रकरणातच नव्हे, तर यापूर्वीही अनेकदा 'पूर्वलक्षी पर्यावरणीय मंजुरी'ची संकल्पना पर्यावरण कायद्यांना परकी असल्याचे म्हटले आहे. अशा प्रकारच्या मंजुरींना न्यायालयाने वेळोवेळी विरोध केला आहे. उदाहरणार्थ, Lafarge Umiam Mining Private Limited विरुद्ध Union of India (2011) या प्रकरणात सर्वोच्च न्यायालयाने पर्यावरण मंजुरीचे महत्त्व अधोरेखित केले होते आणि म्हटले होते की पर्यावरणीय मंजुरीशिवाय कोणतेही काम सुरू करणे अवैध आहे. तसेच, Common Cause विरुद्ध Union of India (2017) या प्रकरणातही न्यायालयाने खाणकाम उद्योगाशी संबंधित अवैध कामांवर कठोर भूमिका घेतली होती आणि पर्यावरणाच्या नियमांचे पालन करण्यावर भर दिला होता. याच मालिकेत, Alembic Pharmaceuticals Ltd. विरुद्ध Rohit Prajapati (2020) या प्रकरणात सर्वोच्च न्यायालयाने 'पूर्वलक्षी पर्यावरणीय मंजुरी' देण्याच्या केंद्र सरकारच्या धोरणाला स्पष्टपणे चुकीचे ठरवले होते. न्यायालयाने म्हटले होते की, जर एखाद्या प्रकल्पाने पर्यावरणीय मंजुरीशिवाय काम सुरू केले असेल, तर त्याला नंतर 'नियमित' करता येणार नाही. अशा कृतींना प्रोत्साहन देणे म्हणजे कायद्याचे उल्लंघन करणाऱ्यांना बक्षीस देण्यासारखे होईल. यासर्व पूर्वीच्या निकालांचा आधार घेतच, सध्याच्या प्रकरणातही सर्वोच्च न्यायालयाने 'पूर्वलक्षी हरित मंजुरी' देण्याचा केंद्र सरकारचा आदेश रद्द केला आहे. यातून न्यायव्यवस्थेची पर्यावरणाच्या संरक्षणाविषयीची कटिबद्धता स्पष्ट होते.

या निर्णयाचे परिणाम काय असतील ?

या निर्णयामुळे भविष्यात कोणताही प्रकल्प पर्यावरणीय मंजुरीशिवाय सुरू करणे अत्यंत कठीण होईल. प्रकल्पांना काम सुरू करण्यापूर्वीच सर्व नियम आणि अटींचे पालन करणे बंधनकारक होईल. यामुळे पर्यावरणाची हानी मोठ्या प्रमाणावर रोखता येईल आणि जबाबदार विकासाला चालना मिळेल. हा निर्णय पर्यावरणप्रेमी आणि पर्यावरण संरक्षणासाठी काम करणाऱ्या संस्थांसाठी एक मोठा विजय आहे. न्यायालयाने केवळ कायद्याचे राज्यच नव्हे, तर आपल्या संविधानाने दिलेल्या स्वच्छ पर्यावरणाच्या अधिकाराचेही रक्षण केले आहे. आता केंद्र सरकारला अशा कोणत्याही अधिसूचना किंवा आदेश जारी करण्यास मनाई करण्यात आली आहे, ज्यामुळे भविष्यात 'पूर्वलक्षी हरित मंजुरी' दिली जाईल. यापुढे, सर्व उद्योजक आणि विकासकांना हे लक्षात ठेवावे लागेल की, विकासासोबत पर्यावरणाची काळजी घेणे ही त्यांची नैतिक आणि कायदेशीर जबाबदारी आहे. सर्वोच्च न्यायालयाच्या या निर्णयातून एक स्पष्ट संदेश मिळाला आहे- पर्यावरणाच्या संरक्षणाशी कोणतीही तडजोड केली जाणार नाही. ■ ■

निषेधाच्या पलिकडे - अन्याय संपवण्यासाठी कृती हवी!

अनेक दशकांपासून भारतात सामाजिक विषमता, जातीअत्याचार आणि विषमतेवर आधारित हिंसाचाराच्या घटना घडत आहेत. आपण वारंवार 'जाहीर निषेध' करतो, संताप व्यक्त करतो, सोशल मीडियावर पोस्ट लिहितो, पण परिस्थिती फारशी बदलत नाही.

नुकतीच भोर तालुक्यात एका बौद्ध तरुणाची हत्या झाली, कारण त्याने सवर्ण मुलीशी विवाह केला होता. यापूर्वी सोमनाथ सूर्यवंशीच्या हत्येचा देखील न्याय मिळालेला नाही. हे केवळ व्यक्तीगत गुन्हे नाहीत, तर जातीय मानसिकतेने ग्रासलेले गुन्हे आहेत, ज्यामुळे संपूर्ण समाज पिचत आहे.

निषेध किती वेळा करावा?

निषेध करणे हे अन्यायाविरोधातील पहिले पाऊल असते, पण ते पुरेसे नाही. किती वेळा निषेध करायचा?

प्रत्येक वेळी जेव्हा एखाद्याचे जीवन केवळ त्याच्या जातीमुळे हिरावले जाते, प्रत्येक वेळी जेव्हा प्रेमाच्या अधिकारावर जातीयवादाचे ग्रहण लागते आणि प्रत्येक वेळी जेव्हा संविधानाने दिलेले हक्क पायदळी तुडवले जातात, तेव्हा निषेध करणे आवश्यकच असते.

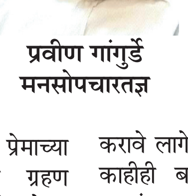

प्रवीण गांगुर्डे
मनसोपचारतज्ञ

पण केवळ निषेध करून आपण आपल्या जबाबदारीतून मुक्त होऊ शकत नाही. निषेध आता निरर्थक वाटू लागला आहे, कारण तो केवळ तात्पुरता संताप व्यक्त करणारा आवाज ठरतो आहे. आपण निषेधाच्या पुढे जाऊन मूलभूत बदलांसाठी संघर्ष करणार आहोत का? हा खरा प्रश्न आहे. म्हणून आज रस्त्यावर अन्यायाविरोधात मोर्चे काढून, लोकांमध्ये जागरूकता निर्माण करणे गरजेचे आहे.

कायदयाच्या लढाईत पीडित कुटुंबांना न्याय मिळावा यासाठी सामाजिक चळवळींना न्यायालयीन लढतीत मदत करावी लागेल. शिक्षण व्यवस्थेत जातीय मानसिकता बदलण्यासाठी शाळांमध्ये, महाविद्यालयांमध्ये समतेच्या मूल्यांची शिकवण दिली पाहिजे. माध्यमांमध्ये मुख्य प्रवाहातील माध्यमे अशा घटनांकडे दुर्लक्ष करतात. म्हणूनच सोशल मीडियाचा प्रभावी वापर करून या घटनांची दखल घेतली पाहिजे.

'निषेध' या शब्दाला लाज वाटावी अशी परिस्थिती का निर्माण झाली?

कारण निषेध केवळ एका ठराविक घटनांपुरता उरतो. आपल्याला हे मान्य करावे लागेल की केवळ निषेध करून काहीही बदलत नाही. जोपर्यंत या गुन्ह्यांना सामाजिक आणि कायदेशीर पातळीवर कठोर शिक्षा मिळत नाही, तोपर्यंत अशी प्रकरणे घडतच राहतील.

समस्या कश्या सुटतील?

1) कायद्याची कठोर अंमलबजावणी –

आंतरजातीय विवाह करणाऱ्या जोडप्यांसाठी संरक्षण, आरोपींना त्वरित शिक्षा आणि पीडित कुटुंबांना न्याय मिळवून देण्याची हमी सरकारने घ्यावी.

2)सामाजिक परिवर्तन –

जातीव्यवस्थेच्या विषमतेविरुद्ध व्यापक सामाजिक चळवळ उभी करणे आवश्यक आहे.

3) संविधान जागरूकता –

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी दिलेल्या समतेच्या तत्त्वांची शिकवण प्रत्येक स्तरावर पोहोचवणे गरजेचे आहे.

4)राजकीय इच्छाशक्ती –

केवळ राजकीय फायद्यासाठी समाजातील विषमता आणि द्वेषाला खतपाणी घालणाऱ्या प्रवृत्तींना विरोध केला पाहिजे.

'निषेध' आता फक्त शब्द म्हणून वापरण्याची वेळ संपली आहे. आज वेळ आहे कृतीची अन्यायाविरोधात लढण्याची, सामाजिक परिवर्तन घडवून आणण्याची आणि जातीय विषमता कायमची संपवण्याची! आपण यासाठी सज्ज आहोत का? ■ ■

" आत्मपरीक्षण केल्यास अहंकार नाहीसा होतो ! "

संपादकीय

रमाईच्या स्वप्नातील पंढरपूर दीक्षाभूमी

आईसाहेब रमा यांनी त्यांचे पती भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्याकडे पंढरपूर येथील विठ्ठल मंदिरात जाण्यासाठी आग्रह केला. पण डॉ. बाबासाहेब आपल्या पत्नीला म्हणाले, 'अगं, रमा ज्या मंदिरात प्रवेश नाही, तेथे जाऊन काय अर्थ आपणच नवे समतेचे, ममतेचे नवे पंढरपूर निर्माण करू या!' आईसाहेब समजदार होत्या, त्यांना अस्पृश्य स्पर्श यातील भेदाभेद माहित होता. आईसाहेब रमाला दिलेला शब्द डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी बौद्ध धम्म दीक्षा घेतली आणि लाखो लोकांना दिली हाच तो सोनेरी दिवस 14 ऑक्टोबर 1956 अशोक विजया दशमीचा होता. आपल्या प्रिय पत्नीला दिलेला शब्द पूर्ण करणारे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आमचा प्राणवायू आहेत. अश्या महामानवाची पत्नी रमा आमची आईसाहेब आहे. त्यागमूर्ती आईसाहेब रमा भीमराव आंबेडकर यांचे जीवन आणि कार्य सर्वासाठी प्रेरणादायक आहे. कितीही या आईची थोरवी गायली तरी कमीच आहे. कारण अत्यंत प्रतिकूल परिस्थितीतही त्यांनी खूप कष्ट केले. बालपणी आई वडिलांचे मरण पाहिले. मामाकडे राहिले. एखाद्याच्या वाट्याला किती दुःख यावे हे सारे प्रश्न आहे. आई रमा यांचे जीवन साधे व निटनिटकेपणाचे होते. तिच्या स्वभावात नम्रता होती. त्यागभावना औदार्य, ठामपणा होता. या त्यांच्या गुणापुढे डॉ. बाबासाहेब नतमस्तक होताना दिसतात. रमाईची तब्येत आजारपणामुळे जास्त खालावत चालली होती. शेवटी 27 मे 1935 रोजी वयाच्या 37व्या वर्षी रमाईचे निर्वाण झाले. डॉ. बाबासाहेबांचा आधारस्तंभ गेला व डॉ. बाबासाहेब एकाकी पडले. पत्नी निधनाने ते खूप दुःखी झाले. काही दिवसानंतर त्यांनी स्वतः ला सावरले. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी 'थॉट्स ऑन पाकिस्तान' हा ग्रंथ माता रमाईना 28 डिसेंबर 1940 ला अर्पण केला आहे. अशा या मातेच्या ऋणातून, उपकारातून मुक्त होता येणारच नाही, रमाईच्या त्याग समर्पणाला निरागस मानवतावादी विचारात त्रिवार प्रणाम आहे. डॉ. बाबासाहेबांनी रमाला पत्र पाठविले होते. ते पत्र वाचून रमाईच्या डोळ्यातून अश्रूचे पाट वाहू लागले. डॉ. बाबासाहेबांवर हल्ला होण्याच्या भितीने रमाई अधिक काळजी करू लागल्या. पोटच्या चारही मुलांना पोरके झालेल्या या मातेने डॉ. बाबासाहेबांच्या पश्चात यशवंतची काळजी घेतली होती. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर व माता रमाईच्या अपरिमीत त्यागाची व त्यांच्या कार्याला पुढे घेऊन जाण्याची जबाबदारी त्यांचे अनुयायी म्हणून सर्वांची आहे. आम्हाला माणूस म्हणून स्वाभिमानाने व विश्वास जगण्याचा अधिकार डॉ. बाबासाहेबांनी मिळवून दिला. त्या मातापित्यांप्रती आपण सदैव ऋणी असले पाहिजे. त्यांनी घालून दिलेला आदर्श त्यांच्या अनुयायांनी जपला पाहिजे. अन्याय, अत्याचाराविरुद्ध खंबीरपणे, निर्भिडपणे लढले पाहिजे, त्याचप्रमाणे समाजाला योग्य दिशा देण्याचे महान कार्य करण्यासाठी तत्पर असले पाहिजे. आजच्या महिलांवर फार मोठी जबाबदारी आहे. अज्ञान, अंधश्रद्धा, रुढीपरंपरा, व्रतवैकल्य, उपवास असे आधारहीन असलेले व अज्ञानात ढकलून देणारे हिंदू सण, उत्सव करणे बंद केले पाहिजेत. कर्मकांड व काल्पनिक दैववाद झुगारून दिला पाहिजे. आजही आपल्या स्त्रिया हिंदू सणाची पाठराखण करून त्यांना साथ देण्याचे काम करतात. त्यामुळे परिवर्तन असे घडणार? सडेतोड बोलावे लागेल. तरच धम्मातील सत्य काय आहे, हे कळू शकेल. तरच या मातेला त्यांच्या निर्वाण दिवसाला विनम्र आदरांजली ठरेल. रमाई खूप धार्मिक, आध्यात्मिक होत्या. डॉ. बाबासाहेबांपुढे रमाईने एकदा पंढरपूरला जाण्याचा हट्ट केला. तेव्हा डॉ. बाबासाहेब रमाईची समजुत काढतांना म्हणाले, 'जो देव त्याचा भक्तांना आपल्यापासून दूर ठेवतो. अशा पंढरपुरात जाण्यापेक्षा सन्मानाने, त्यागाने, दलितांच्या सेवेने आपण दुसरे पंढरपूर निर्माण करू.' खरेच डॉ. बाबासाहेबांनी रमाईला दिलेले पंढरपूर निर्मितीचे वचन दीक्षाभूमीच्या रूपात नागपूरमध्ये स्वाभिमानाची, जागतिक अस्मितेची प्रतिकृती म्हणून नावारूपास आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा शिक्षणाप्रतीचा दृष्टीकोन अतिशय व्यापक होता. त्यांनी रमाईला शिक्षणाचे महत्त्व पटवून दिले. डॉ. बाबासाहेबांच्या सहाय्यवृत्तीने रमाई लिहिण्या-वाचण्यास शिकल्या. सुशिक्षित झाल्यावर माता रमाईदेखील डॉ. बाबासाहेबांबरोबर समाजजागृतीसाठी महिलांच्या सभांचे आयोजन करायच्या. आपल्या भाषणांमधून रमाई महिलांना चळवळीत सहभाग नोंदविण्यासाठी त्यांना प्रेरीत करीत असत. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हे शिक्षणासांठी विदेशात असतांना माता रमाईने अत्यंत हलाखीच्या परिस्थितीत गरिबीचे चटके सोसत संसार सांभाळला. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर नावाच्या अथांग सागराला लाभलेला किनारा माता रमाई होती. डॉ. बाबासाहेब आणि रमाई यांचे गुणगौरव तर झाला पाहिजे पण त्यांनी सांगितलेल्या मार्गदर्शक तत्वांचे पालन केले पाहिजे. मुलामुलींना उच्च शिक्षणासाठी देश विदेशात पाठविले पाहिजे. बुद्ध विचारांचे संस्कार केले पाहिजे. पाली, इंग्रजी जागतिक भाषा बोलता लिहता येईल याकडे लक्ष वेधले पाहिजे. माझी सामाजिक बांधिलकी आहे म्हणून बौद्ध विहारात दर रविवारी गेले पाहिजे. आर्थिकदृष्ट्या सक्षम असले पाहिजे. आपल्या गोरगरिबांना मदत केली पाहिजे. गावाकडील लोकांना तन, मन, धन सह मदत केली पाहिजे. आता अनेक शहरात खूप मोठ्या प्रमाणावर बुद्ध विहार निर्माण झाले आहेत. त्या विहारात गेले पाहिजे ही जबाबदारी आपल्या सर्वांचीच आहे तरच आईसाहेब रमाई खरे अभिवादन होईल. कवी आणि गायक म्हणतात.

'अखंडित सेवेत ठरली होती ती महान,
अशी माझी रमा होती लई गुणवान ' ■ ■

बहुजन सौरभ

भारतीय लोकशाहीचे भवितव्य !

स्वतंत्र भारताच्या इतिहासात जून 1975 ते 1977 (21 महीने) हा कालावधी आणिबाणीचा काळ म्हणून ओळखल्या जातो. सन 2014 नंतर स्थापन झालेल्या आणि आजतागायत सत्तेवर असलेल्या सरकारच्या कार्यकाळात लोकशाही कश्याप्रकारे नांदत आहे, याचे मुल्यांकन करण्याची वेळ आलेली आहे, असे राजकिय जाणकारांचे मत आहे.

इंदिरा गांधीनी जवळ जवळ सर्वच लोकशाही संस्था, औपचारीकरित्या संपविल्या होत्या. निवडणूकांवर बंदी, राजकीय विरोधकांना अटक, नागरी स्वातंत्र्य हिरावून घेणे, स्वतंत्र प्रसार माध्यमांची गळचेपी राष्ट्रीय न्यायव्यवस्थेला कमकुवत करणे, सोबतच सोयीच्या घटनात्मक सुधारणा करुन घेतल्या होत्या. आजची देशातील लोकशाही, राजकीय पर्यवेक्षकांच्या दृष्टीकोनातून भांडवलदारांच्या नियंत्रणात असल्यामुळे धोक्याची घंटा समजण्यात येत आहे. किंबहूना निवडक मोजक्या मोठ्या भांडवदारांनी राजसत्तेवर वर्चस्व स्थापित केला असल्याचे दबक्या आवाजात बोलले जात आहे. त्यामुळे एकंदरीत भारतीय लोकशाहीला या आक्रमक भांडवलशाहीमुळे धोका निर्माण झालेला आहे कां? असा प्रश्न सर्वसामान्यांना भेडसावत असावा. या प्रश्नाचे उत्तर अर्थतज्ञांकडे निश्चित असेलच. याची सुरवातच 1990 च्या जागतिकीकरणानंतरच झाली असे तज्ञांचे मत आहे. भांडवलशाही लोकशाहीचाच आधार घेऊन विस्तारत असते. आपल्या देशातही हळूहळू असेच झाले असल्याचे दिसून येते. आता मात्र अमेरिकेसह जगात लोकशाहीवर भांडवलशाहीचे अतिक्रमण करण्यात येत असल्याचे दिसून येते. अमेरीकेचे अध्यक्ष स्वतः मोठे भांडवलदार आहेत त्यांनी लागू केलेले आर्थिक ध्येय धोरणे मोठा पुरावा आहे. भांडवलशाहीला जीवंत ठेवायचे असेल तर लोकशाही संपवून हुकुमशाहीच्या माध्यमातूनच भांडवलशाहीचे अस्तित्व कायम राहू शकते. आता याचा प्रत्यय येतांना दिसत आहे. देशात दिवसेंदिवस होत असलेले सर्व सरकारी संस्थाचे खाजगीकरण सरकारी उपक्रमांचा लिलाव अश्या अनेक घटना मागील काही वर्षात उघड्या डोळ्याने भारतीय जनता अनुभवत आहे. या उपायांमुळे राज्य समाजवादाला मुठमाती देण्याचा आत्मघातकी संकल्प लोकशाहीला मारक ठरणार आहे. याचाच व्यापक परिणाम लोकशाही मुल्यांवर झालेला दिसून येत आहे. मागील काही वर्षापासून भरतातील प्रसार माध्यमे सामान्यतः मुक्त असली तरी त्यांच्यावर सेंसारशीप लावण्यात आलेली आहे. स्वतंत्र पत्रकारितेच्या व्यापक छळ, एकाग्र मालकी संरचनामुळे पत्रकार, समाजसेवक, साहित्यीक मंडळी मोठया प्रमाणात स्व-सेंसारशीपचा सराव करतांना दिसत आहे. कार्यकारी यंत्रणावरील राजकीय नियंत्रणे वेगाने वाढत आहेत. नागरी स्वातंत्र्यावर देखील कायदेशीर अंकुश लावण्यात आल्याचे दिसून येते. सरकार तर्फे टिकाकारांना शांत करण्यासाठी दोन कायद्यांचा वापर होतांना दिसत आहे. वसाहतकालीन देशद्रोह कायदा आणि बेकायदेशीर कारवाया प्रतिबंधक कायदा (UAPA). यात अजून भर पडण्याची शक्यता आहे. महाराष्ट्रात शहरी नक्षलवादाचे बिमोड करण्यासाठीचा प्रस्तावित असलेला जनसुरक्षा विधेयक. या विधेयकांवर लोकांनी आणि सामाजिक संघटनांनी हरकतीच्या अनुषंगाने प्रश्नांची सरबत्ती सुरु केली आहे. तरीसुध्दा पुढील महिन्यात होणाऱ्या विधानसभेच्या पावसाळी अधिवेशनात हे विधेयक विधानसभेच्या सभागृहात मांडण्याचा सरकारचा प्रयत्न राहील. लोकशाहीत सर्वात मजबूत समजला जाणारा आधारस्तंभ म्हणजे न्यायपालीका आहे. परंतु मागील काही वर्षापासून देशातील न्यायपालीका देखील प्रभावित होतांना दिसत आहे. या राष्ट्राचे संविधानाचे रक्षण करण्याची अंतिम जबाबदारी या देशातील नागरीकांची आहे, कारण संविधान हे लोकांचे असून ते लोकांनी स्वतःप्रत अर्पण केले आहे. संविधानाच्या उद्देशिकात नमूद असलेल्या मुल्यांचे विस्तृत विवेचन, राज्यघटनेत विविध कलमाद्वारे तपशीलवार नमुद आहे. संविधानाच्या उद्देशिकेवरील ठराव पारीत करतेवेळी संविधान सभेतील डॉ. आंबेडकरांचे भाषणाने सभेतील सर्व सदस्यांना डॉ. बाबासाहेबांच्या बुध्दीमत्तेचा अनुभव आला होता. दि.12 जानेवारी 2018 रोजी सर्वोच्च न्यायालयाचे ज्येष्ठ न्यायमूर्ती चेलमेश्वर यांनी आपल्या अन्य सहकारी न्या. कुरीयण जोसेफ, न्या. मदन लोकूट, न्या. रंजन गोगोई यांना सोबत घेऊन त्यांच्याच निवासस्थानी पत्रकार परिषद घेतली होती.

भारताच्या इतिहासात याआधी असे कधीही घडले नव्हते. त्यावेळी त्यांनी लोकशाहीपुढे गंभीर आव्हाने असल्याचे, भारतीय जनतेला पत्रकार परिषदेच्या माध्यमातून सांगण्याचा प्रयत्न केला होता. त्यांनी अक्षरशः तत्कालीन सरन्यायाधिश जे. अनुप मिश्रा यांना खुले पत्र लिहून, भारतीय न्यायपालीकेचे स्वातंत्र्य धोक्यात आल्याचे कळविले होते. पत्रकार परिषदेच्या माध्यमातून सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधिशांनी भारतीय जनतेला जे सांगायचे होते ते त्यांनी संविधानीक मर्यादेपलिकडे जावून सांगण्याचा प्रयत्न केला, परंतु त्याचे आकलन भारतीय जनतेला आणि तत्कालीन नेत्यांना होऊ शकले नाही. ती पत्रकार परिषद म्हणजे भारतातील न्यायव्यवस्थेसाठी एक दुखःद दिवस होता. कोणत्याही देशातील न्यायव्यवस्था आणि सरकार यामधील सौहार्द नष्ट होणे म्हणजे लोकशाहीची मृत्युघंटा समजण्यात येते. आजच्या परिस्थितीत भाष्य करायचे असल्यास मागील काही दिवसांपासून पुन्हा एकदा सर्वोच्च न्यायालय आणि कार्यपालीका यामधील शितयुध्दास सुरुवात झालेली असल्याचे दिसुन येते, याला निमित्त ठरले 8 एप्रील 2025 रोजीच्या सर्वोच्च न्यायालयाचा तामिलनाडु सरकारच्या बाजूने दिलेला निकाल. तामिळनाडू राज्य सरकारने मंजुर केलेल्या 10 विधेयकांवर राज्यपालांनी मंजुरी देण्यास विलंब केल्यामुळे सर्वोच्च न्यायालयाने, कानउघाडनी केली. सर्वोच्च न्यायालयाने याबाबतीत स्पष्ट कमेले की, राष्ट्रपती / राज्यपाल यांनी त्यांच्याकडे मंजुरीसाठी आलेल्या विधेयकांवर 3 महिन्याच्या आंत निर्णय घ्यावा. पुढे याबाबतीत 'Deemed Assent' म्हणजे राष्ट्रपती एवं राज्यपाल यांनी ठरावीक कालावधीत निर्णय न घेता प्रलंबीत ठेवल्यास सदर विधेयकांना मंजूरी दिल्या गेली, असे गृहित धरणे यासारखी संकल्पना मांडली. सर्वोच्च न्यायालयाच्या या निकालपत्रामुळे सध्याच्या सरकारला त्यांच्या राज्यकारभारात अडचण ठरणार असल्याचा भाव निर्माण झाला असावा. त्यामुळे आतल्या गोटात वेगवान हालचाली होऊन भारतीय संविधानातील कलम 143 अन्वये सल्लाग्रही अधिकाराचा वापर करुन राष्ट्रपतीनी 14 प्रश्नांवर सर्वोच्च न्यायालयाचे मत मागीतले आहे. संविधानाप्रमाणे काम करण्याची जबाबदारी कार्यपालीकेचे असली तरी गरज पडल्यास न्यायपालीका त्यात हस्तक्षेप करुन संविधानातील तरतुदीचा कायदेशीर अर्थ कार्यपालीकास निर्देशित करु शकते. सर्वोच्च न्यायालयाचे नवनियुक्त सरन्यायाधिशांपुढे ही प्रश्नावली विचाराधीन आहे. यावर सल्ला देणे सर्वोच्च न्यायालयाला बंधनकारक नसावे. तथापी या प्रश्नांची विचारणा ही ज्या उद्देशांनी झालेली दिसून येते, त्याची दुरगामी परिणामकारकता लक्षात घेणे आवश्यक आहे. हे प्रश्न राष्ट्रपती / राज्यपाल यांच्या अधिकाऱ्यांच्या व्याप्तीवर, न्यायालयीन पुर्नवलोकनाच्या मर्यादांवर आणि न्यायालयीन आदेशांच्या वैद्यतेवर प्रकाश टाकतात. हे प्रश्न वर वर घटनात्मक स्पष्टतेसाठी जरी दिसत असले तरी, राज्यकर्त्यांना या प्रश्नांच्या माध्यमातून न्यायसंस्थेकडून भविष्यात अंकुशविहीत राज्यकारभाराची हमी पाहिजे, असावी असे दिसून येते. हे प्रश्न सध्यातरी केवळ घटनात्मक स्पष्टतेसाठी आहेत असा आभास निर्माण केला जात असला तरी भविष्यात यापुढे न्यायसंस्थेवर राजकिय दबाव निर्माण होवून, न्यायालयाच्या स्वायत्तेसाठी आव्हान ठरु शकते. नवनियुक्त सरन्यायाधिश याबाबतीत काय निर्णय घेतात यावर सर्व अवलंबून आहे. अर्थात सर्वोच्च न्यायालय याआधीच्या घटनात्मक बाबींवर आधारीत निर्णयांचा संदर्भ देवून कायदेशीर मार्ग सुचवतील. सरकारने सर्वोच्च न्यायालयाचा सल्ला स्विकारला तर घटनात्मक समतोल टिकून राहील. भारतीय लोकशाहीच्या संवंधनासाठी सर्वात खात्रीशीर मार्ग म्हणजे सुविकसीत, राजकिय संघटनात्मक मुळ असलेला मजबूत विरोधी पक्ष. भारतीय राष्ट्रीय कॉंग्रेस हा एकेकाळी असा पक्ष होता. परंतु 1969 च्या पक्षात झालेल्या विभाजनामुळे तळागळात रुजलेला हा पक्ष कमकुवत झाला. अलिकडे झालेल्या लोकसभेच्या निवडणूकीत भा.ज.पा.ला लागलेला धक्का, याचा विचार इतर विरोधी पक्षांनी गांभिर्याने केला पाहिजे. लहान पातळीवर विचार केल्यास सध्याच्या परिथितीत स्थायी विचारधारेवर आधारीत बहुजन समाज पार्टी हा पक्ष आशादिप ठरु शकतो. इतर राज्यातील स्थानिक पक्ष फक्त सत्तेसाठी तडजोडीचे राजकारण करतांना दिसतात त्या पक्षांकडे स्थायी वैचारिक बैठक नाही. विरोधी पक्षनेत्यांनी लोकशाहीच्या उज्वल भविष्यासाठी भारतीय लोकांच्या माध्यमातून दिर्घ राजकीय लढाईचा सुनियोजीत पूर्व सामना करावा लागेल. भारतीय लोकशाही ही जगातील सर्वात मोठी लोकशाही आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी दि.25 नोव्हेंबर 1949 रोजी संविधान सभेत केलेले ऐतहासिक भाषणातील शब्द न शब्द खरा ठरतांना दिसत आहे. या राष्ट्राच्या संविधानाच्या उद्देशीकेतच कल्याणकारी राज्याच्या आणि लोकशाही मुल्यांचा अर्थ सामावलेला आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी संविधान सभेच्या भाषणात इतिहासातील उदाहरणे देऊन, अंतर्गत लोकांकडून झालेल्या विश्वासघातामुळे आपल्याला स्वातंत्र्य गमवावे लागते, असे सांगितले होते. आपला शत्रू जात आणि पंथ आहे असेही ते बोलले होते. भारतासाठी लोकशाही नवीन होती, आणि म्हणूनच, लोकशाही हुकूमशाहीला पर्याय म्हणुन पुढे जाण्याची शक्यता होती. कागदावर लोकशाही आणि प्रत्यक्षात हुकूमशाही अस्तित्वात राहणे शक्य आहे याची त्यांना चिंता होती. डॉ. आंबेडकरांनी त्यांच्या चिंतेवर उपायही सांगितले. त्यांचा विश्वास होता की जर आपण अ) आपली उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी संविधानीक मार्गाचा अवलंब केला, ब) नायक पूजा सोडून दिली, क) केवळ राजकीय लोकशाही नव्हेतर सामाजिक आणि आर्थिक लोकशाहीसाठी प्रयत्न केले तर धोका टाळता येईल. त्यामुळे त्यांनी व्यक्त केलेल्या चिंतेशी आपण अजूनही झुंजत आहोत. ■ ■

अरविंद गेडाम
मो.7498564512

पुण्यातील वैष्णवी हगवने आत्महत्या की हत्या? प्रकरण सध्या संपूर्ण महाराष्ट्रात प्रचंड गाजत आहे. या दुर्दैवी घटनेमुळे संपूर्ण महाराष्ट्र हळहळ व्यक्त करत असून प्रत्येकाला आपल्या घरातील मुलीबद्दल चिंता वाटायला लागली आहे. या प्रकरणातील जवळपास सर्व आरोपींना अटक झाली असून त्यांच्यावर कठोरात कठोर कारवाई करण्याचे आदेश मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस व उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांनी दिलेले आहे. या दुःखद घटनेमुळे अनेक प्रश्न निर्माण झाले असून भविष्यात यावर केवळ सरकारच नाही तर समाजाकडून सुद्धा काय प्रतिक्रिया येतात यावर या प्रकरणाचे गांभीर्य ठरणार आहे. प्रत्येक प्रकरणात सरकारला दोषी धरून चालणार नाही. जी काही कायदेशीर कारवाई करायची आहे ती सरकार करणारच आहे. परंतु समाज म्हणून ज्या गोष्टी आपण करायला पाहिजे त्यावर सुद्धा चर्चा व्हायला पाहिजे. ज्या गोष्टी आपल्या हातात आहे त्या आपण निश्चितपणे रोखू शकतो किंवा बदलवू शकतो; परंतु आपण केवळ आपल्याच कुटुंबापुरता मर्यादित विचार करीत असल्यामुळे आणि अशी प्रकारे घडल्यानंतर केवळ हळहळ व्यक्त करण्यापलीकडे दुसरे काहीच करीत नसल्यामुळे पुन्हा पुन्हा अशी प्रकरणे घडतात आणि नंतर पश्चाताप करण्याशिवाय आपल्याला पर्याय राहत नाही. महाराष्ट्र महाराष्ट्र हे सामाजिकदृष्ट्या प्रगल्भ राज्य आहे असे मानले जाते, परंतु महाराष्ट्रात दिवसेंदिवस वाढत जाणाऱ्या या घटनांमुळे महाराष्ट्राची प्रतिमा डागाळली जात आहे. ही गोष्ट महाराष्ट्रीयन नागरिक म्हणून आपल्यासाठी चांगली नाही. त्यामुळे अशा प्रकरणात केवळ सरकारच्या भरवशावर राहून चालणार नाही तर एक जागृत नागरिक म्हणून आपणही निदान चार शब्द अशा दुःखद घटनांच्या बाबतीत व्यक्त केले पाहिजे. सर्वांचा आवाज जर संघटितपणे समोर आला तर असे दुष्कृत्य करणाऱ्या लोकांना जरब निर्माण होईल. त्यामुळे प्रत्येकाने केवळ बघ्याची भूमिका न घेता आपल्या प्रत्येकावरही अशा प्रकारची पाळी येऊ शकते हा विचार करून त्या दृष्टीने अशा प्रकरणात आपली भूमिका व्यक्त केली पाहिजे. अशा प्रकरणात जागृत नागरिक म्हणून आम्ही एकसंघ आणि एकजूट असणे अत्यंत आवश्यक आहे. अशी प्रकरणे घडू नये म्हणून जोपर्यंत अशा समाजविघातक कुटुंबांना सामाजिकदृष्ट्या बहिष्कृत केल्या जाणार नाही, त्यांच्यासोबतचे सर्व संबंध तोडले जाणार नाही व त्यांना कठोरातील कठोर शिक्षा केली जाणार नाही तोपर्यंत अशी दुष्कृत्ते थांबणार नाही. हुंडाबळी संदर्भात सरकारचे अनेक कायदे आहेत. त्याचबरोबर या विषयावर अनेक सामाजिक संघटना व समाजसेवक सातत्याने लोकांचे प्रबोधन करीत असतात.आमच्या संत महापुरुषांचे दाखले देवून लग्न समारंभ कसे केले पाहिजे, लग्नावर वायफळ खर्च करू नये, हुंडा देणे घेणे बंद करावे यासाठी महाराष्ट्रभर प्रबोधनकार मंडळी लोकांचे प्रबोधन करीत असतात. महाराष्ट्र सरकारनेही काही वर्षांपूर्वी सामूहिक विवाह योजना सुरू केली होती. अनेक सामाजिक संघटना सुद्धा सामूहिक विवाह सोहळ्याचे आयोजन करीत असतात. जेणेकरून लोकांचा पैसा, वेळ वाचावा आणि तोच पैसा शिक्षण, आरोग्य, शेती, व्यवसाय यासाठी खर्च करता यावा. सत्यपाल महाराज व त्यांच्यासारख्या अनेक प्रबोधनकाराकडून मागील 50 वर्षापासून सातत्याने हे प्रबोधन सुरू आहे. त्याचे काही चांगले परिणाम सुद्धा दिसून आले आहे. अनेक तरुणांनी सामूहिक विवाह, कोर्ट मॅरेज किंवा अतिशय साध्या पद्धतीने हुंडा न घेता आपले लग्न लावलेले आहेत. परंतु काही धनदांडगे लोक आपल्या संपत्तीचा बडेजाव दाखवण्यासाठी पैशाचे विकृत प्रदर्शन करतात. अतिशय चुकीच्या प्रथा, पद्धती सध्या लग्नात सुरू झालेल्या आहेत. टीव्हीवरील मालिका पाहून आता आपल्याकडे सुद्धा संपत्तीचे प्रदर्शन करणारे भपकेबाज लग्न लावण्याचे फॅड आलेले आहे. प्री-वेडिंग सारखा अतिशय घाणेरडा प्रकार काही वर्षापासून आपल्याकडे वाढलेला आहे. या प्रकारातील धक्कादायक वास्तव समोर आले असून प्री-वेडिंग नंतर झालेल्या लग्नामध्ये 35 ते 40 टक्के लग्न दोन-तीन वर्षात तुटलेली आहे असे संशोधनाअंती सिद्ध झालेले आहे. त्यामुळे अशा समाजविघातक व मुलामुलींचे आयुष्य उध्वस्त करणाऱ्या घातक प्रथा बंद होणे आवश्यक आहे. केवळ कायदे करून हा विषय सुटणारा नाही. त्यासाठी समाजाचे प्रबोधन अत्यावश्यक आहे. समाजाची मानसिकता बदलविणे गरजेचे आहे. अशा घटना तथाकथित सुशिक्षित व श्रीमंत घराण्यात जास्त घडून येत असल्याचे दिसून येते. महिला आयोगाने घटना घडल्यानंतर अॅक्शन घेण्याऐवजी वर्षभर महाराष्ट्राच्या कानाकोपऱ्यात फिरून या संदर्भात जनजागृती केली पाहिजे. महिला आयोगाच्या अध्यक्षा समाजात फिरून जागृती करताना दिसत नाही. प्रबोधनकार मंडळी जीव तोडून प्रबोधन करतात परंतु लोकांना ते ऐकायला वेळ नाही. फालतू गोष्टींमध्ये आपला वेळ व्यर्थ गमावणारे लोक प्रबोधनात्मक सामाजिक चळवळीकडे दुर्लक्ष करतात. त्यामुळे त्यांच्या विचारात परिवर्तन घडून येत नाही व बुरसटलेल्या विचारांमध्ये अडकून ते आपल्या सुनांवर अन्याय अत्याचार करतात. प्रचंड पैशाची मागणी करतात आणि ते पैसे मिळाले नाही की मग वैष्णवी हगवणे सारख्या कित्येक वैष्णवींना आपले प्राण गमवावे लागते. त्यात कोणाचा जीव जातो, लहान बाळांना आपली आई गमवावी लागते आणि संपूर्ण कुटुंब अस्तव्यस्त होऊन जाते. त्यामुळे सरकारने गावागावात या विषयावर प्रबोधन करण्यासाठी काहीतरी निर्णय घ्यावा. कारण कायदे कितीही केले तरी लोक चोरून सगळ्या गोष्टी करतात. जोपर्यंत तुमच्या विचारात परिवर्तन होणार नाही तोपर्यंत हुंडाबळी थांबू शकणार नाही. त्यामुळे संपूर्ण समाजाने अतिशय गांभीर्याने या प्रश्नावर चिंतन आणि मंथन करणे अत्यावश्यक आहे. नाहीतर भविष्यात बऱ्याच वैष्णवींचे बळी जाणार आहे. ■ ■

प्रेमकुमार बोके
9527912706

धम्मप्रचार व समाज जागृतीसाठी बौद्ध भिक्षूंना प्रशिक्षणाची गरज

शाक्य आणि कोलीयांची इसपू. सहाव्या शतकाची समाज रचना कौटुंबिक, नात्यात गुंतली असतांना परस्पर विरोधही होते. लहान लहान राजवटी अस्तित्वासाठी धडपडायच्या. समन्वयासह असंतोष, घृणा, विरोधही पोसला जायचा. बळी तो कानपिढी हे तत्व आजमावले जायचे. त्याचे शिकार सिद्धार्थ गौतमास व्हावे लागले. वयाच्या 29 व्या वर्षी सिद्धार्थाला देशत्याग, गृहत्याग, परिवारत्याग, सर्वस्वाचा त्याग करावा लागला. अज्ञान, अहंकार, कुपमंडुकता विकोपाला गेली होती. राजकुमार सिद्धार्थावर संथागाराचा अवमान केल्याचा ठपका बसला. राजेशाही राजवटीत संथागार लोकशाहीचे प्रतीक होते. तत्कालीन प्रचलित राज्यशाहीत लोकतंत्र विधीचा सिद्धार्थाने विरोध केला. संथागाराचे नियम राजा, प्रजा सर्वांना सारखेच मंजूर करावे लागायचे.

सिद्धार्थाने सेनापती आणि संथागाराचा शिक्षेचा निर्णय मान्य केला. पण त्याच्या मनात अविचारी, निर्घृण परिस्थितीची खदखद होती. शाक्य आणि कोलिया राजवटी मधील पाणी वाटपाची समस्या लवादाने सोडवता आली असती. पाण्यासाठी युद्ध हाच मार्ग संथागाराने कां निवडला? देशात अविवेक, अविचार, घृणा, अशांती, हिंसा, विरोध कां? माणूस असा कां वागतो? यावर उपाय शोधण्याचे स्वतः मनाशी पक्के करून सिद्धार्थाने संसार परित्याग केला. सतत सहा वर्षे (6 वर्षे) जंगल - पहाडात, राना-वनात आत्मपीडा होणारी उग्र स्वरूपाची, तपश्चर्या केली. समाज अशांत, अविवेकी कां? जग अनियंत्रित का? याचे उत्तर तपश्चर्या मार्गात त्याला सापडले नाही. पुढे सिद्धार्थाने समाधीचा, एकांताचा मार्ग निवडला. मन नियंत्रणात आणले. स्वासोच्छवासावर नियंत्रण केले. आपल्या शरिराच्या इंद्रियांची बारीक सारीक हलचल समजली. स्वासासोबत, मस्तिष्क व रक्ताभिसरणाची नियमितता जाणली. तिन्हीच्या बारकाव्यांचा समन्वय साधला. मन खंबीर केले. विचार व्यापक झाले. व्यापक चिंतनाने दुःख असल्याचे सत्य जाणले. दुःखाचे कारण ओळखले. दुःख मुक्त होता येते याचा शोध लावला. दुःख मुक्त होण्याचा मार्ग सापडला. गौतमाला दिव्यदृष्टी प्राप्त झाली. सिद्धार्थ गौतम बुद्ध झाले. जगातील मानवाचे दुःख जाणून त्यावर उपाय शोधणारे सिद्धार्थ गौतम बुद्ध एकमेव विश्वमान्य मानव आहेत. ते महामानव झाले. त्यांनी दुःख मुक्तीसाठी जगाला कल्याणकारी मार्गाची ओळख करून दिली. त्यांचे तत्वज्ञान कल्याणकारी, मानव केंद्रीय आहे. भ.बुद्धाने सारनाथला मानवी कल्याणकारी धम्माचे प्रथम धम्मचक्र फिरवले. मानव स्वतः स्वतःच्या दुःखासाठी, उत्कर्षासाठी जबाबदार आहे. तोच स्वतःचा मालक आहे. तथागत बुद्धाने 'अत्त दिप भव' हा जगाला कल्याणाचा महामंत्र दिला. या मंत्राच्या प्रचार-प्रसारासाठी प्रशिक्षित भिक्षू संघ निर्माण केला. भिक्षू जीवनासाठी अत्यल्प गरजांची नियमावली केली. नियमांचे पालन स्वतः केले. भिक्षूंनी स्वनियंत्रणात राहून भिक्षापात्र फिरवून ओली भिक्षा स्वीकारावी, विकाल भोजन करावे, दान मागू नये. समाजाच्या गरजा समजून समाज समस्यामुक्त करण्यासाठी प्रयत्न करावा असा उपदेश केला. जगाच्या कल्याणासाठी तथागत बुद्धाने जगात सर्वप्रथम भिक्षुंचा संघ निर्माण केला. 'चरथं भिक्कवे चारिकं, बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय, लोकानुं कंपायं, अत्ताय हितायं

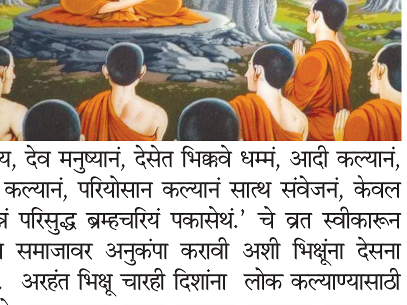

सुखाय, देव मनुष्यानं, देसेत भिक्कवे धम्मं, आदी कल्यानं, मध्य कल्यानं, परियोसान कल्यानं सात्थ संवेजनं, केवल परिपुन्नं परिसुद्ध ब्रम्हचरियं पकासेथं.' चे व्रत स्वीकारून मानव समाजावर अनुकंपा करावी अशी भिक्षूंना देसना दिली. अरहंत भिक्षू चारही दिशांना लोक कल्याण्यासाठी निघाले. समाजाच्या गरजा समजून त्यानुसार समाजाला मार्गस्थ करू लागले. चारही दिशांना लोकधम्म, कल्याणकारी धम्माचा प्रचार, प्रसार झाला. समाजाला दिशा मिळाली. लोकजीवन सुखी, समृद्ध, झाले. भारतीय रंजल्या गांजल्या समाजाच्या उत्थानासाठी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी सारे आयुष्य वेचले. अज्ञानी, निर्धन समाज आस्था - आशे वर जगतो हे ओळखून माणसाला माणूसपणाची ओळख देणाऱ्या तत्वज्ञानाचा, दर्शनशास्त्राचा शोध घेणे सुरू केले. प्रचलित ब्राम्हण धर्म, हिंदू धर्मात माणुसकीचा दुष्काळ त्यांनी स्वतः अनुभवला. अभ्यासाने, संशोधनाने जगातील अनेक धर्म माणसाला परावलंबी करणारे असल्याचेही ओळखले. खूप शोध घेतल्यावर त्यांना भारताच्या कुशीत जन्मलेला, माणसाचे अस्तित्व माणणारा, प्राचीन, सनातन कल्याणकारी बुद्ध धम्म सापडला. बुद्धा पुर्वी 'एस धम्मो सनातन्नो'. हे शब्द चलनातच नव्हते. जनतेवर उपकार करणारा धर्म त्यांना मान्य नव्हता. माणूस धर्माकरिता नसून धर्म माणसासाठी आहे हे तत्वज्ञान डॉ. बाबासाहेबांनी जग जाहीर केले. उपेक्षित समाजाचे माणुसकीचे हक्क मंजूर करणारा धम्म त्यांना अपेक्षित होता. खोलवर विचार करून अभ्यासा अंती डॉ. बाबासाहेबांचा कल बुद्धधम्माकडे वळला. ते ताकही फुंकून प्याले. भिक्षू संघाविषयी समाधानी नव्हते. पण बुद्धाचा अरहत भिक्षू संघ गृहीत धरून ते संघाला शरण गेले. दिनदुबळ्या हीनदीन समाजाच्या सर्वांगीण विकासाची जबाबदारी डॉ. बाबासाहेबांनी स्वयंस्फूर्तपणे स्वीकारली. माणूसपण मिळण्यासाठी भारतीय मानव धम्माची, बुद्ध धम्माची, अशोक विजया दशमीच्या दिवशी नागाच्या देशात नागपूरच्या दीक्षाभूमीवर पुनर्स्थापना केली. जगाने या दिव्य, भव्य घटनेची सुवर्ण अक्षरात नोंद केली. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांकडे केविलवाणे बघणाऱ्यांच्या, जगणाऱ्यांच्या आशा पल्लवित झाल्या. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी देशातील घृणास्पद आर्थिक, सामाजिक, शैक्षणिक, सांस्कृतिक परिस्थितीला चिरडून त्यात अडकेला उपेक्षित समाज बाहेर काढला. स्वतः महाथेरो भदन्त चंद्रमणी कडून दीक्षित झाले. महाथेरो भदन्त चंद्रमणीच्या आदेशाने सात लक्ष (7लक्ष) जनतेला बुद्धधम्माची एका वेळेस दीक्षा दिली. त्यांच्या जन्मोजन्मीच्या गुलामीच्या बेळ्या पटापट तोडल्या. जगाच्या इतिहासात घडलेली ही अद्वितीय घटना सुवर्ण अक्षरांने कोरली गेली, अधोरेखीत झाली. धम्म कार्यासाठी बरेच काही करायचे असतांना धम्म अनुवर्तनाच्या अवघ्या 52 दिवसानंतर बाबासाहेब महानिर्वाण पदस्थ झाले.

क्रमशः ■ ■

विद्या व्यासंग

प्राचार्य भाऊ वासनिक
9423606064

वाचकांचे विचारपिठ

बहुजन सौरभ

आंबेडकरी युगातील वृत्तपत्राचा इतिहास

आंबेडकरी युगातील वृत्तपत्राचा इतिहास विलास गजभिये सरांनी मांडल्याबद्दल सरांचे फार फार हार्दिक अभिनंदन! गजभिये सरांनी वृत्तपत्राचा इतिहास मांडताना मूकनायक, बहिष्कृत भारत, जनता, समता प्रबुद्ध भारत क्रमबद्ध पद्धतीने इतिहास मांडला त्या नंतर दक्षिण भारतीय दलित व्हाईस, कवाडेंचा जयभीम, कांशीरामजींचा बहुजन संघटक, बबन कांबळेचा सम्राट सुनील खोब्रागडेचा जनतेचा महानायक आणि लोकवर्गणीतून उदयाला आलेला दै. बहुजन सौरभ. दैनिक बहुजन सौरभचे कार्यकारी संपादक होऊन लोकात जाऊन हात जोडून विनंती करून दैनिक बहुजन सौरभ वृत्तपत्र घ्या अशी विनंती करणे. वृत्तपत्र खप वाढला पाहिजे यासाठी धडपड करणे हे विलास सर यांचे विशेष काम म्हणता येईल. वृत्तपत्र चालविणे खुप अवघड काम आहे. साधे सोपे काम नाही. अशी खंत गजभिये सरांनी व्यक्त केली. परंतु मनुरोगी वृत्तपत्र आपल्या प्रश्नांना वाचा फोडत नाही. त्यासाठी आपलेच वृत्तपत्र असणे फार गरजेचे आहे. समाजाकडून अपेक्षा सुद्धा केली. व्यक्त केल्या की दैनिक बहुजन सौरभ हे नागपूर जिल्ह्यातील एकमेव वृत्तपत्र आहे. याला गती देण्याची नितांत गरज आहे अशी आशा समाजाकडून व्यक्त केली. सर्व सुख जवळ असताना विलास सर नागपुरातील सर्व क्षेत्रात जाऊन बहुजन सौरभ वृत्तपत्र सांगतात. तसेच आशावादी लेखन करतात. फार फार हार्दिक अभिनंदन गजभीये सर तुमचे. ■ ■

सुरेश पाटील

RNI NO. MAHMAR/2020/84035

विनम्र अभिवादन

रमाबाई भीमराव आंबेडकर

BAHUJAN SAURABHA

बहुजन सौरभ

उपलब्ध आहे!
मिस्त्री, टाइल्स फिटर, पेंटर, कारपेंटर, प्लंबर इत्यादीसाठी खालील नंबर वर संपर्क करावा.
संपर्क मो. 8482839451

मंगळवार, २७ मे २०२५ | वर्ष : ५ | अंक : १४९ | दैनिक | किंमत : ₹५/-
Tuesday, 27 May 2025 | Year : 5 | Issue : 149 | Daily | Rate: Rs. 5/-

आप आणि भाजपमध्ये झुंपली...

मुसळधार पावसाने राजधानी तुंबली

दिल्ली : शनिवारी रात्री दिल्लीत झालेल्या पावसानंतर दिल्लीतील अनेक भागात पाणी साचले होते, त्यामुळे रविवारी सकाळी दिल्लीची दयनीय अवस्था झाली होती त्यामुळेच दिल्लीत पाणी तुंबण्याच्या विषयावरून आता राजकारण सुरू झाले आहे. राजधानीत जरी हा मान्सूनपूर्व पाऊस असला तरी, यामध्येच दिल्लीतील अनेक भाग पाण्यात बुडालेले दिसल्यामुळे विरोधी पक्षांनी सत्ताधारी भारतीय राजकारण सुरू झाले आहे. राजधानीत जरी हा मान्सूनपूर्व पाऊस असला तरी, यामध्येच दिल्लीतील अनेक भाग पाण्यात बुडालेले दिसल्यामुळे विरोधी पक्षांनी सत्ताधारी भारतीय जनता पार्टीची कोंडी करण्यास सुरूवात केली आहे.

दिवसभर सोशल मीडियावर आम आदमी पक्षाच्या नेत्यांच्या पोस्ट येत होत्या. यात दिल्लीतील वेगवेगळ्या भागातील फोटो आणि व्हिडिओ पोस्ट करून पाणी साचण्यासाठी दिल्लीच्या भाजप सरकारला जबाबदार धरण्यात आले. तर दिल्ली भाजप अध्यक्ष वीरेंद्र सचदेवा यांनीही विरोधकांच्या आरोपांना तेवढेच जोरदार प्रत्युत्तर देण्यास सुरूवात केली.

वीरेंद्र सचदेवा म्हणाले आहेत की दरवर्षी दिल्लीत पावसाळ्यात अचानक वादळ आणि पाणी साचण्याच्या घटना घडत असत, परंतु गेल्या वर्षीपर्यंत तत्कालीन सरकारच्या दुर्लक्षामुळे अशा दिवशी दिल्लीची दुर्दशा पाहण्यासारखी होती, परंतु आज तीच परिस्थिती बरीच सुधारली आहे. सचदेवा म्हणाले आहेत की, रविवारी सकाळी दिल्लीतील लोक जागे झाले तेव्हा काल रात्री उशिरा आलेल्या वादळामुळे दिल्लीत अनेक ठिकाणी झाडे पडणे आणि पाणी साचणे इत्यादी तक्रारी आल्या. दिल्लीच्या मुख्यमंत्री रेखा गुप्ता यांच्या सूचनेनुसार, भाजपचे सर्व आमदार आणि नगरसेवक, जल मंडळ आणि सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे अधिकारी रविवार असूनही रस्त्यावर उतरले आणि सकाळी 9 वाजेपर्यंत दिल्लीतील वाहतूक सुरळीत झाली आणि दुपारी 12 वाजेपर्यंत परिस्थिती सामान्य झाली.

दिल्लीतील मागील केजरीवाल सरकारवर निशाणा साधताना सचदेवा म्हणाले की, केजरीवाल सरकार पाणी साचल्याबद्दल उपराज्यपाल आणि अधिकाऱ्यांना दोष देत असे आणि दिल्लीतील लोकांना नशिबाच्या दयेवर सोडत असे, तर सध्याचे भाजप सरकार ही जबाबदारी स्वतःवर घेते आणि अचानक वादळ आणि पावसानंतर परिस्थिती सामान्य करण्यासाठी अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांना आपली ताकद बनवते.

नॅशनल कॉन्फरन्समध्ये फूट

श्रीनगर : नॅशनल कॉन्फरन्समध्ये मोठे मतभेद झाल्याने काश्मीरचे मुख्यमंत्री ओमर अब्दुल्ला आणि पक्षाचे खासदार आगा रुहुल्ला मेहदी यांच्यातला वाद आता समोर आला आहे. याबाबत सारवासारव करीत डॅमेज कंट्रोल करण्याचा प्रयत्न करताना पक्षाने असा दावा केला आहे की, पक्षाची बैठक अगदी शांतपणे कोणताही वाद न होता पार पडली आणि मेहदी हे अचानक बैठकीतून निघून गेलेले नाहीत. श्रीनगरचे खासदार काही दिवसांपासून विविध मुद्द्यांवरून नॅशनल कॉन्फरन्सच्या भूमिकेवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित करीत आहेत. मात्र, शनिवारी झालेल्या कार्यकारिणीच्या बैठकीत त्यांनी पक्षाच्या वैचारिक भूमिकेपासून दूर राहणे पसंत केले आणि निवडणूक जाहीरनाम्यात लोकांना दिलेल्या आश्वासनांवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले. नॅशनल कॉन्फरन्सच्या सूत्रांनी सांगितल्याप्रमाणे, मेहदी यांनी मुख्यमंत्र्यांसह पक्षाच्या नेत्यांना प्रश्न विचारले आहेत. अब्दुल्ला यांच्या भूमिकेबाबत प्रश्नचिन्ह उपस्थित करीत जाहीरनाम्यात दिलेली मुख्य आश्वासनं ते विसरले आहेत, अशी टीका त्यांनी केली होती. विशेष दर्जा पुनर्संचयित करणे आणि जम्मू-काश्मीरला राज्याचा दर्जा परत मिळवून देणे अशा आश्वासनांचाही त्यात समावेश आहे.

अजनीचे 'लोको कॅब मॉडिफिकेशन' देशात दुसऱ्यास्थानी

नागपूर : रेल्वेच्या सर्वोत्तम लोको कॅब मॉडिफिकेशन स्पर्धेत अजनी लोको शेडला राष्ट्रीय स्तरावर द्वितीय क्रमांकाचा पुरस्कार मिळाला. हा राष्ट्रीय सन्मान अजनी लोको शेडला कानपूर सेंट्रल आणि विशाखापट्टनम वाल्टेयर सोबत मिळाला.

बनारस लोकोमोटिव्ह वर्क्स येथे राष्ट्रीय स्तरावरची सर्वोत्तम लोको कॅब मॉडिफिकेशन स्पर्धा पार पडली. भारतीय रेल्वेतील नवनवीन उपक्रम, सुधारणा आणि चालकांसाठी निर्माण करण्यात आलेल्या सुविधा आदी मुद्द्यांवर ही स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. ज्यात अजनीच्या ईलेक्ट्रीक लोको कॅबमध्ये (लोको क्र. 33330/ डब्ल्यूएजी-9 एचसी) उच्च हॉर्सपॉवर असलेल्या ब्रॉड गेज एसी मालवाहू इलेक्ट्रिक लोकोमोटिव्हमध्ये भर देण्यात आला. या लोको कॅबमध्ये लोकोचे सुशोभिकरण आणि वेगवेगळ्या अद्ययावत सुधारणा करण्यात आल्या. त्यात नवीन रंगकाम, उन्नत पॅनेलिंग, नव्याने डिझाइन केलेला डॅशबोर्ड, आणि उष्णतारोधक फॅब्रिक हेडलाइनरचा समावेश आहे. फोल्डेबल परदे, रेट्रो-रिफ्लेक्टिव्ह बँड्स, एलईडी लायटिंग आणि ऑटोमॅटिक परफ्युम डिस्पेन्सर ही आणखी काही येथील वैशिष्ट्ये आहेत.

या सोबतच संचालन कार्यक्षमता आणि सुरक्षितता वाढवण्यासाठी आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करण्यात आला आहे.

डोनाल्ड ट्रम्प यांचा रशियावर भडका?

नवी दिल्ली : रशिया-युक्रेनमधील संघर्ष थांबवण्यासाठी काही दिवसांपूर्वी अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प यांनी मध्यस्थी देखील करण्याचा प्रयत्न केला. मात्र, त्यांच्या मध्यस्थीला अद्याप यश आलेले नाही. हवाई हल्ल्यात युक्रेनच्या 13 जणांचा मृत्यू झाला आणि अनेक जण गंभीर जखमी झाले. रशियाने युक्रेनियन शहरांवर तब्बल 367 ड्रोन आणि क्षेपणास्त्रे डागल्याची माहिती सांगितली जाते. रशियाने युक्रेनवर हवाई हल्ला केल्यानंतर युक्रेनचे अध्यक्ष वोलोदिमिर झेलेन्स्की यांनी रशियाच्या विरोधात कडक निर्बंध लादण्याची मागणी केली आहे. या पार्श्वभूमीवर अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प यांनी प्रतिक्रिया दिली असून ते रशियाचे राष्ट्राध्यक्ष व्लादिमीर पुतिन यांच्यावर चांगलेच भडकल्याचे पाहायला मिळाले आहे.

प्रधानमंत्री मोदी दोन दिवसांच्या गुजरात दौऱ्यावर

गांधीनगर : भारतीय सैन्यदलातील कर्नल सोफिया कुरेशी हे नाव आता संपूर्ण भारताला परिचित झाले आहे. आता त्यांचे कुटुंबियही चर्चेत आहेत. पंतप्रधान मोदी दोन दिवसांच्या गुजरात दौऱ्यावर असून आज वडोदरा येथे त्यांचा रोड शो झाला. यावेळी कर्नल सोफिया कुरेशी यांच्या कुटुंबाने त्यांच्यावर फुलांचा वर्षाव केला. सोफिया कुरेशी यांचे वडील ताज मोहम्मद, आई हलिमा कुरेशी यांनी पंतप्रधान मोदींच्या रोड शो दरम्यान हजेरी लावली. ऑपरेशन सिंदूरला मिळालेल्या यशानंतर प्रधानमंत्रींना शुभेच्छा देण्यासाठी या रोड शोचे आयोजन करण्यात आले होते. रोड शोनंतर कर्नल सोफिया कुरेशी यांनी एएनआयशी बोलतांना सांगितले, प्रधानमंत्री मोदींना भेटून आम्हाला आनंद झाला. त्यांनी महिला सशक्तीकरणासाठी खूप काम केले आहे. मी स्वतः एक महिला आहे आणि मला याचा आनंद वाटतो की, प्रधानमंत्रींनी महिलांना पुढे आणण्यासाठी खूप प्रयत्न केले. सोफिया माझी जुळी बहीण आहे. ती माझ्यापेक्षा 15 मिनिटांनी मोठी आहे. तिने देशासाठी खूप चांगले काम केले असून ती अनेकांसाठी आता प्रेरणा बनली असून ती माझीच नाही तर देशाची बहीण झाली आहे.

बांगलादेशची स्थिती बिकट

नवी दिल्ली : बांगलादेशची आर्थिक व सामाजिक स्थिती दिवसेंदिवस खालावते. मोहम्मद युनूस यांच्या नेतृत्वाखालील अंतरिम सरकारच्या धोरणांविरोधात सामान्य नागरिक व शासकीय कर्मचारी रस्त्यावर उतरले आहेत. राजधानी ढाक्याची स्थिती बिकट झाली आहे. ढाक्यात प्रामुख्याने आंदोलनं होत असल्याने सरकारची चिंता वाढली आहे. तिथल्या सरकारला मोठ्या उद्रेकाची भीती सतावतेय. दरम्यान, बांगलादेशमधील प्रमुख व्यावसायिक समुदायाचे नेते शौकत अझीज रसेल यांनी देखील देशाची आर्थिक स्थिती खराब असल्याची चिंता व्यक्त केली.रसेल म्हणाले, 1971 च्या मुक्ती युद्धावेळी देशात ज्या पद्धतीने बुद्धिजीवींना ठार मारण्यात आले होते, तसेच यावेळी देशातील व्यावसायिकांना मारले जात आहे. देशातील बेरोजगारी वाढली आहे. भीषण दुष्काळात एखादा देश संघर्ष करतो तशीच काहिशी स्थिती निर्माण झाली आहे.

पहलगाममधील पीडित महिलांबाबत भाजपा खासदाराचे वादग्रस्त विधान

नवी दिल्ली : पहलगाम दहशतवादी हल्ल्यातील पीडितांबाबत राज्यसभा खासदार रामचंद्र जांगडा यांनी वादग्रस्त विधान केले आहे. त्यांच्या विधानावरून काँग्रेसने रविवारी भाजपावर जोरदार हल्लाबोल केला. पहलगाममध्ये प्राण गमावलेल्या पर्यटकांनी दहशतवाद्यांशी लढायला हवे होते. ज्या महिलांनी आपले पती गमावले; त्यांच्यात योद्ध्यासारखा उत्साह व जोश नव्हता म्हणूनच 26 लोक हल्ल्याचे बळी ठरले, असे वादग्रस्त विधान जांगडा यांनी केले.

हरयाणामधील भिवानी येथे अहिल्याबाई होळकर यांच्या 300 व्या जन्मोत्सवानिमित्ताने आयोजित एका कार्यक्रमात रामचंद्र जांगडा बोलताना म्हणाले, 'पहलगाम हल्ल्यामध्ये पती गमावलेल्या आमच्या बहिणींमध्ये लढा देण्याची वृत्ती, जिद्द व जोश नव्हता. त्यामुळे त्या बळी ठरल्या. हात जोडून विनंती करणाऱ्यांना दहशतवादी सोडत नाहीत. आपली माणसे हात जोडून मरण पावली', असे ते म्हणाले.

काँग्रेस अध्यक्ष मल्लिकार्जुन खरगे यांनी रामचंद्र जांगडा यांच्या व्यक्तव्याचा निषेध करत 'एक्स'वर एका पोस्टमध्ये म्हटले, 'भाजपाचे राज्यसभा खासदार रामचंद्र जांगडा यांच्या लज्जास्पद विधानाने पुन्हा एकदा संघ-भाजपाची क्षुद्र मानसिकता उघडकीस आणली आहे. मध्य प्रदेशचे उपमुख्यमंत्री जगदीश देवडा यांनी आपल्या शूर सैन्याचा अपमान केला; परंतु प्रधानमंत्री मोदींनी कोणतीही कारवाई केली नाही. मध्य प्रदेशचे मंत्री विजय शाह यांनी आपल्या शूर कर्नलवर अश्लील टिप्पणी केली; परंतु त्यांना आजपर्यंत बडतर्फ करण्यात आलेले नाही' खरगे यांनी पुढे म्हटले. पहलगाममध्ये मारल्या गेलेल्या नौदल अधिकाऱ्याच्या पत्नीला सोशल मीडियावर ट्रोल केले जात असतानाही मोदीजी गप्प होते. नरेंद्र मोदीजी तुम्ही म्हणता की, तुमच्या नसांमध्ये सिंदूर आहे. जर तसे असेल, तर महिलांच्या सन्मानासाठी तुम्ही तुमच्या या वाईट बोलणाऱ्या नेत्यांची पक्षातून हकालपट्टी करावी,' असे ते पुढे म्हणाले.

एआयएमआयएम इंडिया आघाडीत सामील होण्यास उत्सुक?

पाटणा : असदुद्दीन ओवेसी यांच्या नेतृत्वाखालील ऑल इंडिया मजलिस-ए-इत्तेहादुल मुस्लिमीन (एआयएमआयएम) यावर्षी अरजेडीच्या नेतृत्वाखालील महाआघाडीत सामील होण्याचा विचार करत आहे. यावर्षी ऑक्टोबर-नोव्हेंबरमध्ये होणाऱ्या बिहार विधानसभा निवडणुकीसाठी ही युती होण्याची चिन्हे आहेत. लालू प्रसाद आणि तेजस्वी प्रसाद यादव यांच्या नेतृत्वाखालील आरजेडी व्यतिरिक्त विरोधी इंडिया आघाडीत काँग्रेस आणि डावे पक्ष आहेत.

बिहारमधील एआयएमआयएम नेते आरजेडी नेत्यांच्या संपर्कात आहेत. 'आम्ही महाआघाडीसोबत युती करण्यास उत्सुक आहोत. आम्ही याबाबत खूप सकारात्मक आहोत. आमची विचारसरणी भाजपाला पराभूत करणे आणि बिहारला सक्षम करणे हीच आहे. भाजपासोबतची आमची लढाई काँग्रेससारखीच आहे. महाआघाडीने एआयएमआयएमला सोबत घ्यावे अशी आमची इच्छा आहे', असे एआयएमआयएमचे राष्ट्रीय प्रवक्ते आदिल हसन यांनी सांगितले.

आगामी बिहार निवडणुकीत एआयएमआयएमने 243 पैकी 50 हून अधिक विधानसभा जागा लढवण्याची योजना आखली आहे. असे असूनही पक्ष आपल्या जागा निवडण्याबाबत परिवर्तनशील आहे. जर आरजेडी आणि काँग्रेसने त्यांना सामावून घेण्यास सहमती दर्शविली तर कमी जागा लढवण्याचीही तयारी आहे, असे पक्षाच्या सूत्रांनी सांगितले.

पाकिस्तानसाठी हेरगिरी प्रकरणी सीआरपीएफ जवानाला अटक

चंदिगढ : पाकिस्तानसाठी हेरगिरी केल्याप्रकरणी काही दिवसांपूर्वी हरियाणामधून सहा जणांना अटक करण्यात आली. यामध्ये यूट्यूबर ज्योती मल्होत्रा हिचा देखील समावेश होता. या प्रकरणानंतर संपूर्ण देशात मोठी खळबळ उडाली होती.ज्योती मल्होत्रा प्रकरणात आता अनेक खुलासे समोर येत आहेत. यानंतर आता पाकिस्तानला गोपनीय माहिती शेअर केल्याप्रकरणी एका सीआरपीएफ जवानाला अटक करण्यात आल्याची माहिती समोर आली आहे. राष्ट्रीय तपास संस्थेने (एनआयए) ही कारवाई केली आहे. या घटनेबाबत राष्ट्रीय तपास संस्थेने सोमवारी सांगितले की, केंद्रीय राखीव पोलीस दलाच्या (सीआरपीएफ) एका जवानाने पाकिस्तानी गुप्तचर अधिकाऱ्यांना संवेदनशील माहिती शेअर केल्याच्या आरोपाखाली सीआरपीएफ जवानाला दिल्लीतून अटक करण्यात आली आहे. राष्ट्रीय सुरक्षेशी संबंधित गोपनीय माहिती या जवानाने पाकिस्तानला पुरवल्याचा आरोप करण्यात आला आहे.

संविधान डिबेट वाचनाचा विश्वविक्रम!

संविधानाची 75 वर्ष, 75 तास, 75 अनुच्छेदावर 125 व्यक्तींची चर्चा

नागपूर : भारतीय संविधानाला 75 वर्षे पूर्ण झाल्याने त्याच्या हीरक महोत्सवा निमित्त संविधानातील 75 अनुच्छेदावर, 75 तास व 75 प्लस व्यक्तींच्या चर्चाचे आयोजन 23 मे ते 26 मे च्या दरम्यान नागपुरातील प्रसिद्ध डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आंतरराष्ट्रीय कन्वेंशन सेंटरमध्ये करण्यात आले होते. आज या ऐतिहासिक कार्यक्रमाचा समारोप प्रसिद्ध आंबेडकरी व संविधानाचे गाढे अभ्यासक प्रा. देविदास घोडेस्वार यांच्या प्रमुख उपस्थितीत व मार्गदर्शनात मोठ्या जल्लोषात करण्यात आला. कार्यक्रमाचे आयोजन सामाजिक न्याय विभाग, बार्टी प्रशासन व दिशा ह्यूमन वेल्फेअर सोसायटीच्या माध्यमातून आयोजित करण्यात आला होता. 75 व्यक्तींचे टारगेट असले तरी 125 व्यक्तींनी वाचनात सहभाग घेतला त्यामुळे एकेक अनुच्छेद दोन दोन व्यक्तींना वाचावा लागला हे विशेष.

भारतीय संविधानाच्या निर्मिती मागील वाद विवादावर व त्याच्या अनुच्छेदावर सलग 75 तास चर्चेचा देशातील हा प्रथमच कार्यक्रम होता. त्यामुळे या ऐतिहासिक कार्यक्रमाची गिनीज बुक ऑफ वर्ल्ड ने सुद्धा नोंद घेण्यासाठी त्यांचे द्रह्ह्द्ध जज असलेले मनीष पाटील यांना प्रामुख्याने पाठवले होते. या ऐतिहासिक कार्यक्रमाचे साक्षीदार होण्यासाठी शहरातील विविध संस्था, संघटना चे प्रतिनिधी, सामाजिक व राजकीय कार्यकर्ते प्रामुख्याने उपस्थित झाले होते.

भारतीय संविधान बनविताना 2 वर्ष 11 महिने व 18 दिवसाचा कालावधी लागला. त्या दरम्यान झालेल्या चर्चेचे केंद्र सरकारने इंग्रजी व हिंदीत कॉन्स्टिट्यूट असेंबली डिबेट्स प्रकाशित केले. त्या डिबेट्स चे मराठीत भाषांतर प्रा देविदास घोडेस्वार यांनी केले. या तिन्ही भाषेतील अनुच्छेदाच्या वादविवादाचे वाचन याप्रसंगी करण्यात आले. या वाचनाच्या उपक्रमात बारा वर्षाच्या विद्यार्थ्यापासून तर सत्तर वर्षाच्या वयोवृद्धा पर्यंतच्या व्यक्तींचा समावेश होता. तसेच वाचन मराठी, हिंदी व इंग्रजी भाषेत करण्यात आले. यात वकील, कॉलेज व अभ्यासिकेतील विद्यार्थी तसेच सामाजिक कार्यकर्ते मोठ्या प्रमाणात सहभागी झाले होते.

प्रा. देविदास घोडेस्वार यांनी राज्य व केंद्र शासनाच्या उदासीन धोरणाचा याप्रसंगी खरपूस समाचार घेतला. एवढेच नव्हे तर यांच्यापासूनच संविधानाला धोका असल्याने सर्वसामान्यांनी सामान्यांचे कवच कुंडल असलेल्या संविधानाच्या रक्षणासाठी प्रत्येक सामान्यांनीच पुढे आले पाहिजे असे आवाहन केले. एवढेच नव्हे तर संविधानाच्या मूळ प्रास्ताविकेत सुद्धा शासनकर्त्या तर्फे फेरफार व चुका करण्यात आल्याचे सुद्धा त्यांनी सांगितले.

याप्रसंगी नागरिकांच्या वतीने उत्स्फूर्तपणे संविधान तज्ञ प्रा. देविदास घोडेस्वार व कार्यक्रमाचे मुख्य आयोजक वामन सोमवार व त्यांचे सहकारी यांचे अभिनंदन करण्यात आले.

वाढदिवसाच्या अनंत शुभेच्छा मंगलकामना

सी.एम. चव्हान

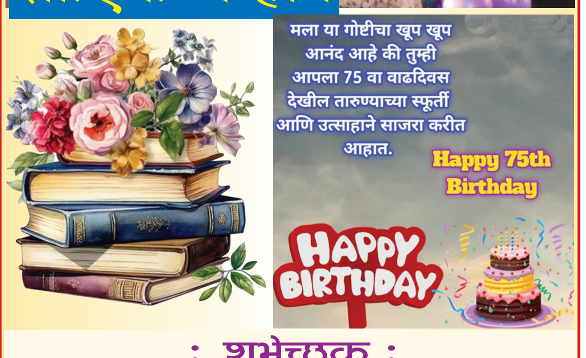

: शुभेच्छुक :
संचालक : वात्सल्य छाया फाऊंडेशन
विमल चंद्रभान चव्हान,
स्मिता मनिष महाजन,
डॉ. स्वाती नितीन दारुंडे,
डॉ. स्मृती विशाल सोरटे,
अद्विका, आभा, वत्सल, विहान,
दैनिक बहुजन सौरभ परिवार.